A°. 1848. N°. 207.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Zaturdag* en *Zondag*, is *f* 5 in de drie maanden.

DONDERDAG 5 OCTOBER.

De prijs der Advertentiën is, van *een* tot *vijf* regels, *f* 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Buitenlandsche berigten.

DUITSCHLAND.

Berlijn, *3 oct.* Men spreekt van eene hier ontvangen nota des generaals *Cavaignac*, waarin deze aan onze regering de verzekering geeft, dat het Fransche gouvernement wel de republiek zal handhaven, maar van den anderen kant op geenerlei wijze anarchistische woelingen in de nabuurstaten zal ondersteunen. Deze nota moet het antwoord wezen op eene, aan de Fransche regering gerigte vraag, waartoe het verblijf van *Hecker* in Frankrijk en de hem daar betoonde ,meewarigheid de aanleiding zijn geweest.

— Bij het getal cholera-gevallen zijn tot heden middag 15 gekomen, totaal 1746. Hiervan zijn gestorven 1051, genezen 311, in behandeling gebleven 384.

Sigmaringen, *27 sept.* Het berigt eener courant, dat in dit Hertogdom Beijersche troepen zouden binnenrukken, deed hier heden veel volk bijeenscholen, dat weldra door den advocaat *Würth* als eene volksvergadering geleid werd, en waarin het volk door den advocaat verklaarde, dat de regering te zwak was, om in de tegenwoordige tijden het bestuur in handen te houden, een committé van veiligheid benoemde, uit negen leden zamengesteld, en dat het bestuur overnam. Dadelijk daarop begaf zich het volk naar het ministerie en eischte al de wapenen af, in het tuighuis voorhanden, en het ministerie was genoodzaakt toe te geven, om verdere ongeregeldheden te voorkomen.

Heden avond verscheen eene proclamatie van den Hertog *Karel Anton*, waarin hij verklaarde, niet te kunnen blijven in zijn land, zoolang daar naast hem eene eigenmagtig geconstituëerde magt bestond, dat hij alzoo met zijn ministerie zijn land verliet, maar tegelijkertijd het centrale bestuur van den stand van zaken zou onderrigten, ten einde het door gepaste middelen hem in zijn wettig gezag herstelle.

FRANKRIJK.

In den *Moniteur* van 30 september leest men het volgende:

»Sedert eenigen tijd heeft een gedeelte der drukpers eene taktiek aangenomen, waarvan het genoeg zal wezen de geheime bedoeling aan te wijzen om haar onschadelijk te maken. Die taktiek bestaat in het onderling in verband brengen of verkeerd voorstellen van duizende onbeduidende feiten, die of geheel ongegrond of opzettelijk overdreven zijn en die, door ligtgeloovigen opgenomen, door kwalijkgezinden en vreesachtigen spoedig verspreid en vergroot worden. Die valsche geruchten, waarvan de meeste door hunne schijnbare onschadelijkheid, of door de wijze waarop zij werden voorgesteld, aan eene officiëele tegenspraak en aan de toepassing der wetten ontsnappen, oefenen niet dat al een zeer verderfelijken invloed uit. Zij boezemen aan de bevolking onophoudelijk vrees in, benadeelen den handel en alle bedrijven en onderhouden in Parijs eene voortdurende onrust, die zich van daar over de departementen verspreidt. Door dit middel trachten de partijen, die wanhopen aan haar opzet om de republiek door geweld omver te werpen, te beletten, dat zij zich duurzaam vestige op de algemeene rust, veiligheid en welvaart.

»Het is de pligt der regering het publiek omtrent de heillooze strekking van deze pogingen in te lichten; het is de pligt der goede burgers om dezelve door wantrouwen en verachting te verijdelen. Dat zij niet te ligt het oor leenen aan geruchten, die hunnen oorsprong slechts ontleenen aan de verbeelding van zekere lieden welke er belang bij hebben onrust te verspreiden. Zij kunnen zich wel overtuigd houden dat de regering, die voor de openbare rust moet waken, geen oogenblik zou aarzelen om, zoodra die rust ernstig in gevaar gebragt wierd, de medewerking der welgezinde Parijssche bevolking in te roepen, om de gevaren te voorkomen die het land zouden kunnen bedreigen."

Parijs, *3 oct.* Het ergerlijke tooneel, gisteren in de Nationale Vergadering voorgevallen, heeft algemeene verslagenheid en droefheid te weeg gebragt. Het gevoel ademen heden al de dagbladen, en zij zijn niet spaarzaam met aanmerkingen over deze waarlijk schandelijke houding van sommige leden eener Vergadering, waarop geheel Frankrijk, ja Europa het oog heeft, en die zich op eene wijze ten toon gesteld heeft, welke haar alle achting moet doen verbeuren. Tusschen de zitting van gisteren, zegt de *Presse*, en die, schandelijker gedachtenis, waarin *Marat* en *Tallien* met eene pistool in de hand op de tribune van de Conventie traden, ligt slechts eene schrede. De *Constitutionnel* noemt het geene discussie, maar eene vechtpartij, waarop de Vergadering het publiek vergast heeft. De *Bien-Public* wenschte, dat de bladzijde van de zitting van gisteren uit de geschiedenis mogt kunnen gescheurd worden. Het *Journal des Débats* wenschte, dat geheel Frankrijk getuige had kunnen zijn van dit ergerlijk schouwspel, opdat het zich eens voor al konde overtuigen wat men van eene partij te denke hebbe, die, met het woord vrijheid in den mond, de eerste vrijheid van allen, die van de tribune, schendt. Vooral is de *Démocratie Pacifique* scherp in de beoordeeling van deze zitting. De Vergadering, zegt dit blad, was niet eens eene woelige kermis, het was nog erger. Het middel, dat de voorzitter tot dusver gebruikt heeft om stilte in de Vergadering te verkrijgen, gaat het voort, is geheel onvoldoende; hij moest een Turksche trom ter zijner beschikking hebben, om door eenige duchtige slagen het beestachtig rumoer tot zwijgen te brengen.

Over de rol, welke de ministers bij dit tooneel vervuld hebben, worden ook vele aanmerkingen gemaakt. Men vindt te regt weinig homogeniteit bij hetzelve, daar de heer *Sénard*, minister van Binnenlandsche Zaken, te kennen gaf, dat hij het denkbeeld van het banket te Toulouse goedkeurde, en daarom ook de tegenwoordigheid der hooge ambtenaren van het departement gepast oordeelde. De minister van Oorlog, de generaal *Lamoricière*, daarentegen verklaarde, dat hij het denkbeeld slecht vond, en dat hij daarom den generaal *Ballon* verboden had dat banket bij te wonen.

Overigens schijnt het gerucht van de aftreding des ministers *Sénard* ongegrond te zijn. Het kabinet van den generaal *Cavaignac* mag op dit oogenblik geene verandering ondergaan, zonder groot gevaar te loopen van het wankelend gebouw geheel te doen ineenstorten.

— Men meldt dat de ex-Koning *Lodewijk Philips* sedert eenige dagen ernstig ongesteld is.

Binnenlandsche Berigten.

's Gravenhage, *3 oct.* Bij Zijner Majesteits besluit van den 25sten september 1848, no. 59, is tot lid der commissie van administratie over het burgerlijk en militair huis van verzekering te Arnhem, in plaats van wijlen den heer *T. C. C. Veeren*, benoemd de heer mr. *Lambert Johan Arend van Eck*, lid van de arrondissements-regtbank aldaar.

— De Algemeene Rekenkamer heeft bekend gemaakt, dat bij haar op nieuw overgebragt is, voor eene som van *f* 2,300,000 aan ingetrokken muntbilletten van *f* 500, *f* 100, *f* 20, *f* 10 en *f* 5, zoodat er thans voor een bedrag van *f* 22,289,000 aan muntbilletten is ingetrokken.

—. De *Staats-Courant* bevat uitvoerige voorloopige berigten om den oogst in de provincie Utrecht. Wij ontleenen daaraan het hoofdzakelijke: Omtrent de *wintergewassen* wordt gemeld, dat de in het najaar van 1847 uitgezaaide tarwe zeer voordeelig doorgegroeid is: het stroo is lang en de aren zijn goed gevuld. De inoogsting is met het einde van juli begonnen en geregeld geschied: de opbrengst wordt dooreen op 25 vimmen van den bunder geschat.

De vroeg en laat uitgezaaide rogge was voordeelig en sterk; de inoogsting begon reeds op 20 juli jl. De opbrengst staat nagenoeg gelijk met die der tarwe.

De garst was niet minder voordeelig dan de twee vorige graansoorten; men heeft 25 tot 30 vim. van den bunder verzameld.

Het vroege koolzaad heeft meer of min geleden; het late heeft eene middelmatige opbrengst opgeleverd.

Van de *zomergewassen* wordt gemeld, dat de zomerrogge en zomergarst even voldoende uitkomst hebben opgeleverd als de wintergranen van dien naam.

De vroeg gezaaide haver is vrij goed opgekomen; omtrent den uitslag der late kan nog niet stellig geoordeeld worden.

De uitslag van de boekweit is ongunstig; en in sommige streken zelfs slecht geweest, in andere daarentegen meer gunstig.

De hennep staat tot nog toe gunstig, en de tabak heeft een schoon gewas opgeleverd.

De paarden- en duivenboonen, zoowel als de wikken en linzen, zijn in sommige streken goed geslaagd; in andere daarentegen mislukt.

De klaverbouw is daarentegen, met eenige uitzonderingen, over het geheel goed geweest. Ook de spurrie levert aanvankelijk reeds een voordeelig voeder voor runderen en schapen op.

Het gras heeft voordeelig stand gehouden en de hoogere zoowel als lagere hooilanden hebben op den gewonen tijd eene goede opbrengst gehad.

De mangel- en witte wortelen beloven eene vrij voordeelige opbrengst, het knolzaad is goed opgekomen.

Ten aanzien der aardappelen bestaat nog de hoop, dat eene genoegzame hoeveelheid voorhanden zal blijven, om in de behoefte van den mensch behoorlijk te voorzien.

De opbrengst der boter is, in verhouding van het vorige jaar, zeer voordeelig geweest, zoo ook de kaas.

Appel- en pereboomen hebben veel geleden; pruimen, perziken en abrikozen zijn beter geslaagd. Het vooruitzigt voor de bijenhouders is ongunstig.

Hoewel de longziekte nog in eenige streken der provincie blijft bestaan, is zij echter afgenomen. — Zoover het zich derhalve tot dusver laat aanzien zal dit jaar meer onder de gunstige dan ongunstige voor den landbouw mogen worden gerekend.

Maastricht, *2 oct.* Gisteren vertrok van hier per stoomboot op Venlo een detachement van 65 manschappen, van het alhier garnizoen houdend 2de regiment infanterie, om verder op Harderwijk te worden gedirigeerd, zijnde allen vrijwilligers voor het leger in Oost-Indiën bestemd.

Een ander detachement van 12 man tot het 2de bataillon 7de regiment infanterie behoorende is insgelijks gisteren van uit deze vesting naar Harderwijk vertrokken.

Zoo wij vernemen, moeten er nog meerdere manschappen bij de korpsen dezer bezetting aanwezig zijn, welke zich voor de Oost-Indische dienst hebben aangeboden; doch heeft de militaire autoriteit het doelmatig gevonden, niet allen in één detachement te doen vertrekken. (*Limburger.*)

Arnhem, *4 oct.* Men leest in de *Drentsche Courant* het volgende:

»Het is ter voorkoming van ongelukken, dat de ondergeteekende zich verpligt acht de algemeene aandacht te moeten vestigen op de *zeer vergiftige* eigenschappen van het althans hier ter stede, zoo veelvuldig gebezigd wordend zoogenaamd *vliegenpapier*

»Ik heb dat papier scheikundig onderzocht en in één vel van hetzelve eene hoeveelheid *rattenkruid* (arseniczuur) gevonden, die ik voldoende acht om *twee menschen te dooden*, namelijk 0.573 gr. of 8 5/8 grein.

»Het is waar, niemand zal dit *papier* gaan eten; doch hoe ligt kan niet het kind, dat gezien heeft dat de moeder het met water overgoten papier met suiker bestrooide, door snoeplust gedreven, dat suikerwater opdrinken? Daardoor zal het eene hoeveelheid rattenkruid binnen kunnen krijgen, die voldoende kan zijn, om het leven des kinds te vernietigen. De hoeveelheid toch van deze zoo vergiftige stof, die ik vond in het water, waarmede gedurende 24 uren een kwart-vel van dit papier overgoten was geweest, is allezins voldoende om een kind te dooden. (Ik vond hierin 0.144 gr., ongeveer 2 1/4 grein.)

»Ook in de vliegen, die ten gevolge van het drinken van zulk water gedood waren geworden, vond ik eene aanmerkelijke hoeveelheid rattenkruid. (In 100 vliegen, wegende 1.200 gr. vond ik 0.009 gr.)

»Heeft toch ook reeds de ondervinding geleerd dat kippen, die zulke doode vliegen hadden gegeten, zijn gestorven.

»Na mededeeling van het bovenstaande zal ik wel niet noodig hebben het gebruik van het vliegenpa-

pier af te raden. Hij zoude eene onvergeeflijke roekeloosheid begaan, die, na van den inhoud dezes kennis genomen te hebben, voortging met tot verdelging van vliegen een middel aan te wenden, dat in zich het noodlottig vermogen draagt om de schoonste verwachtingen, die ouders koesteren, met één slag te vernietigen.

»*Meppel*, 29 sept. 1848. »Dr. VERVER."

— Onze lezers zullen zich nog wel herinneren dat, één jaar of twee, drie geleden, in de geleerde wereld zeer vele opschudding ontstaan is, ten gevolge der ontdekking van eene nieuwe planeet door den Franschen sterrekundige *Leverrier*, welke ontdekking door vele andere sterrekundigen destijds is bevestigd. Men zal dus niet weinig verwonderd zijn te vernemen, dat die geheele zaak op eene vergissing berust, zoo als blijkt uit een rapport van den heer *Baburèt*, op den 29sten augustus en 11 september, in de akademie te Parijs voorgedragen, en waarin beweerd wordt, dat de gewaande ontdekking niet anders is dan de verdwaalde planeet *Neptunus*, welke zich toevallig in de door den heer *Leverrier* aangeduide rigting wederom heeft laten zien. Volgens den heer *Leverrier*, moest de door hem ontdekte planeet zich 36 maal verder van de zon verwijderd bevinden dan de aarde, terwijl *Neptunus* er slechts 30 maal verder van af ligt, zijnde een klein verschil van 200,000,000 mijlen; de planeet van den heer *Leverrier* moest 38 maal den omvang der aarde hebben; *Neptunus* echter heeft maar een derde van deze grootte; genoemde planeet moest 217 jaren besteden, om haren omloop om de zon te volbrengen, terwijl *Neptunus* zijnen loop in 164 jaren aflegt. Hieruit volgt dat de door den heer *Leverrier* bedoelde planeet geenszins *Neptunus* zijn kan, als kunnende zijne berekeningen niet op deze laatste toegepast worden, zoo als dan ook door den heer *Leverrier*, in de zitting van 14 september erkend moet zijn.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL IN DUBBELEN GETALE.

(*Vervolg der zitting van maandag 2 october.*)

De heer *Cock* heeft zich niet kunnen overtuigen, dat de geheele natie de herziening der grondwet zou verlangen. In onderscheidene betrekkingen geplaatst, is hij veeleer in staat geweest, zich te overtuigen, dat er velen gevonden worden, die van de geheele herziening niet wisten, of wel die daarbij aan eene vermindering van lasten dachten. Hij heeft in den laatsten tijd veel hooren gewagen van teleurstelling, die bij de natie zou ontstaan bij eene verwerping dezer ontwerpen, doch hij is veeleer beducht, dat bij de natie eene bittere teleurstelling van deze herziening zal ontstaan, wanneer zij ten slotte als uitvloeiselen daarvan zal ontwaren, clubs en geld-aristocratie. Maar al zijn er, die onrust vreezen uit eene afstemming der voordragten, daaraan mag hij de toekomst van het vaderland niet opofferen. Ziedaar den weg, dien hij zich heeft voorgeschreven in dezen te bewandelen. Hij zal aannemen, wat hij nuttig of noodzakelijk beschouwt, doch verwerpen wat hij als nadeelig of als gevaarlijk aanmerkt.

Geen hoop of vrees zal hem bij zijne uit te brengen stem leiden. Overgaande, om rekenschap te geven van zijne uit te brengen stem, acht hij het regt van vereeniging en vergadering hoogst nuttig, wanneer het beperkt wordt tot nuttige inrigtingen en bijeenkomsten, maar hij kan er zijne toestemming niet aan geven, wanneer eene erkenning van het regt leiden zou tot volksverzamelingen gevaarlijk voor de rust en veiligheid van den Staat. Het stelsel van vertegenwoordiging, in dezo ontwerpen vervat, levert geene waarborgen op. De gevaren worden niet afgewend, die uit regtstreeksche verkiezingen kunnen voortvloeijen. Wat beduidt een census van ƒ20? Wat de zwakke Eerste Kamer, die men vestigen wil? Hij is een groot voorstander van de vrijheid van godsdienst, maar hij bestrijdt de afschaffing van het regt van placet. Wanneer men zich aan een buitenlandschen Vorst onderwerpt, verlaagt men zich zelven. Verleent men dien Vorst nu nog eenen beslissenden invloed op opvoeding en onderwijs, dan is het met de vrijheid gedaan, waarvoor onze voorvaders gedurende tachtig jaren zoo roemrijk hebben gestreden. Hij kan niet toegeven, dat de afschaffing der heerlijke regten zonder schadeloosstelling zou kunnen plaats hebben. Die regten zijn bij de grondwetten van 1814, 1815 en 1840 erkend; zij zijn door den Hoogen Raad gehandhaafd en worden zelfs bij deze ontwerpen erkend en nu mag men ze niet afschaffen, zonder behoorlijke schadeloosstelling. Eindelijk stemt de spreker volkomen in met het gevoelen der regering, dat het voorloopig kies-reglement veel te wenschen overlaat.

De heer *Cats* meent, dat men zich dikwerf schikken moet naar de algemeene wenschen der natie en dat hij uit dien hoofde aan de meeste der aanhangige ontwerpen zijne goedkeuring zal hechten. Zoo zal hij onder anderen zijne goedkeuring hechten aan de regtstreeksche verkiezingen, hoezeer hij daar in voor zich zelven weinig heil voor den lande ziet. Hij had de voorkeur gegeven aan verkiezingen met éénen trap, waarbij afschaffing der standen op den voorgrond had moeten staan. Hij zou de daarstelling van slechts ééne Kamer als voldoende hebben beschouwd; hij heeft tot hiertoe de noodzakelijkheid eener Eerste Kamer in ons vaderland niet kunnen inzien. Hij spoort de stemgeregtigden aan, wel toe te zien, op wie zij hunne keuzen zullen uitbrengen tot leden der volks-, provinciale- en plaatselijke vertegenwoordiging. Dat zij steeds het oog mogen vestigen op mannen, die het welzijn van hun vaderland beoogen en de talenten bezitten, om dat welzijn te bevorderen. Dan kan het vaderland nog door regtstreeksche verkiezingen gered worden uit zijnen ongelukkigen finantiëelen toestand, waarin het onder het tegenwoordige verkiezings-stelsel is gebragt, vooral door de dwaze volharding, die na de zending van den graaf *Orloff* onder de vorige regering, ondersteund door de meerderheid der vertegenwoordiging, heeft plaats gevonden. Is het toch geen ongelukkige toestand, dat van de 200 millioenen inkomsten der natie jaarlijks 80 millioenen aan belastingen moeten worden voldaan? Men legge ze nu aan rijken of aan den middenstand op; men heffe ze, zoo als men verkiest; altijd zullen er ƒ40 van de ƒ110 inkomsten aan belastingen opgebragt moeten worden. Dat is de voorname oorzaak, naar zijne meening, van het gebrek aan werk, van de toeneming der armoede. Het is dan ook de pligt van de toekomstige wetgeving, om krachtig het stelstel van bezuiniging en vereenvoudiging aan te nemen en te volgen. Het doet hem leed, dat dit stelsel bij de tegenwoordige herziening niet meer in het oog is gehouden. Hij gelooft echter niet, dat die bezuiniging op de regterlijke organisatie kan of moet worden gevonden; doch hij laat in dit opzigt aan den gewonen wetgever gaarne geheele en volkomene vrijheid. De redenaar kan zich met het eerste ontwerp echter niet vereenigen, omdat daarin de weg wordt geopend tot vereeniging of splitsing van provinciën. Hij voorziet daarvan groote nadeelen. Hij acht dit strijdig met het algemeen belang. Dit eerste ontwerp kan, zijns inziens, gerust worden verworpen, omdat het eerste hoofdstuk der tegenwoordige grondwet zonder gevaar onveranderd kan worden behouden.

De heer *Vegelin van Claerbergen* wijst op het belang van het in behandeling zijnde onderwerp; duidt het vele goede aan, in de ontwerpen opgenomen, en, zoo in menig opzigt, het voorgestelde hem voor nog meerdere volmaking vatbaar schijnt, hij zal daarom toch gretig het goede helpen bekrachtigen, vooral ook omdat, volgens deze voordragten, het in 't vervolg gemakkelijker zal zijn dan tot dusver, om leemten aan te vullen en gebreken uit den weg te ruimen. Zonder in beschouwingen te treden, moet hij toch dit opmerken, dat, als hij geen vreemdeling in de geschiedenis is, zooveel toch blijkt, dat Nederland het meest bloeijend en welvarend is geweest onder de meest vrijzinnige instellingen. Hij erkent, dat veel zal afhangen van de billijke en juiste toepassing en ontwikkeling van de gewijzigde grondwet, en veel ook van het krachtdadig invoeren van het aangenomen stelsel van bezuiniging. Bij de beoordeeling van het geheel der ontwerpen let hij met vreugde op het *voorwaarts*, door den Koning uitgesproken, en tevens op hetgeen reeds door den gewonen wetgever ten deze is verrigt. Bij het uitbrengen van zijne stem zal hij niet letten op redenen, van elders en buiten het tegenwoordig onderwerp liggende ontleend. Hij eindigt met de verklaring, dat hij door de aanneming der voordragten wenscht mede te werken tot het waarachtig heil van Nederland.

De heer *Begram van Jaarsveld* merkt op, dat bij de onmogelijkheid om andere wijzigingen door deze Kamer te doen vaststellen er niets anders overblijft dan aannemen of verwerpen. Uit dat oogpunt beschouwt, geeft spreker met een enkel woord reden van zijn uit te brengen votum. Hij heeft lang reeds eene goede grondwets-herziening verlangd, en zag met blijdschap den dag waarop de Koning dat uitzigt op ruime herziening opende. Spreker stipt de groote punten van verbetering aan, in de voordragten opgenomen en meent, bij slotsom, dat, terwijl de oude grondwet belemmeringen in vele zaken opleverde, de gewijzigde dien toestand zal doen ophouden. Spreker besluit met op te geven, dat hij het overbodig rekent over alle ontwerpen afzonderlijk te spreken, en verklaart dat hij, met uitzondering van hoofdstuk XII, waartegen bij hem groote bezwaren bestaan, alle overige ontwerpen, met volle overtuiging, zal aannemen.

De heer *van de Wall* vangt aan met te zeggen, dat hij aan vele ontwerpen zijne goedkeurende stem kan geven; vele groote verbeteringen zijn daarin opgenomen; vele daarvan werden gebiedend gevorderd. Het is sprekers taak niet om de ontwerpen te verdedigen; evenmin is het zijne roeping de gebreken die de voorstellen nog aankleven, aan te toonen. Dit zou, en dit is spreker geheel eens met een spreker in de gewone Tweede Kamer, hoogst nadeelig zijn en tot niets anders leiden dan om de kracht en den zedelijken invloed der wet te ondermijnen. Hij zal zich derhalve van alle aanmerkingen op de meeste wetten onthouden, en zou zich derhalve blootelijk kunnen bepalen tot het uitbrengen zijner stem, ware het niet, dat er eenige bepalingen waren, waar hij tegen zou moeten stemmen, wanneer ze niet voldoende worden opgelost. Deze zijne bezwaren zijn gelegen in ontwerp IX art. 2 al. 3, waarin hij miskenning meent te vinden van het regt der ingelanden en strijd met andere vrijzinnige bepalingen der grondwet. Ook in het XIIde ontwerp komt art. 4 hem onaannemelijk voor, de afschaffing van heerlijke regten tot aanstelling van personen *zonder* schadeloosstelling; deze bepaling acht hij hoogst onbillijk en niet in overeenstemming met de vrijzinnige bepaling van schadevergoeding in art. 2 van hetzelfde hoofdstuk opgenomen.

De Heer *van Wessem* doet opmerken dat de thans aanhangige ontwerpen niet alleen voor heden, maar ook voor de toekomst werken. Uit dat oogpunt mist de redenaar met leedwezen daarin de zucht tot bezuiniging. Hij vreest dat, ten gevolge van dien, de herziening eene onaangename teleurstelling zal veroorzaken. Velen hebben steeds eene vermindering van lasten verlangd. Dikwerf heeft spreker toch gezien, dat velen zich minder beklagen over de geringere uitoefening van staatkundige regten dan over de drukkende lasten. Als vertegenwoordiger van het Nederlandsche volk moet hij dus de ministers wel aanbevelen de handen ineen te slaan, tot vereenvoudiging van het huishouden van Staat, ten einde daardoor tot bezuiniging en tot uitdelging van schuld te komen, en de lasten te verminderen. Mogt dit het gevolg der herziening wezen, dan zou zij een zegen voor het vaderland zijn en eene aangename herinnering voor hen, die daaraan medegewerkt hebben. De redenaar treedt vervolgens tot een onderzoek nopens de verschillende voordragten. Zoo verklaart hij zich onder anderen, voor het regt tot vereeniging van provinciën, tegen den Raad van State, als bezwarend voor 's rijks schatkist, voor de regtstreeksche verkiezingen, enz.

De heer *van der Meer Mohr* onderzoekt de bevoegdheid, aan de wetgevende magt gelaten, provinciën te splitsen of te vereenigen. Spreker doet zulks uit een staatkundig oogpunt. Hij keurt dit niet goed. Dat regt zal van ver uitgestrekten invloed zijn ten gevolge der regtstreeksche verkiezingen, der vrijheid van godsdienst en onderwijs. De natie is van meening, dat de vertegenwoordiging van 1830—1840 niet aan hare roeping voldaan heeft. Zij schrijft dit toe op de rijksten en aanzienlijksten, niet op de meest geschikten het oog te hebben gehad. Hun wensch is dus dat er andere kiezers zullen zijn. Doch ook bij deze zal niet alles goed wezen. Gunstbejaging, gekuip, toezeggingen met schoonklinkende woorden zullen vele stemmen overhalen, zonder dat er altijd eene betere keuze plaats hebbe. In ééne provincie vinden die klanken geredelijker gehoor dan in de andere; door eene vereeniging van gewesten zal het kwaad ook elders verspreid worden. Ieder gewest zal dan zijne zelfstandigheid betreuren, en elke provincie zal eene nieuwe herziening willen. Spreker behoort niet tot degenen, die eene veelvuldige grondwets-herziening voorstaan. Van den aanvang moet er gewaakt worden, dat de thans gerestaureerde staats-instelling niet zoo spoedig weder beitel en schaaf noodig hebbe. In de vrijheid van godsdienst, zoo als die thans wordt voorgedragen, heeft spreker weinig bezwaar. Dit heeft op de gewesten geen invloed. De ondervinding heeft geleerd, dat, wanneer men elkander broederlijk de hand geeft, de vereerders van verschillende godsdienstige meeningen zeer goed nevens elkander kunnen wonen. Omtrent het regt van vereeniging past spreker toe hetgeen hij betreffende het regt van verkiezing gezegd heeft. In iedere provincie heeft het volkskarakter wijzigingen. Men ook de gebeurtenissen kunnen daarop van invloed zijn.

Uit een staatkundig oogpunt hoopt de redenaar dat bevestigd zullen worden de woorden van den minister van Justitie, bij gelegenheid ter verdediging in de gewone Kamer uitgesproken, dat de tijd tot vereeniging der provinciën nog verre af is. Spreker betreurt dat eene bepaling in de grondwet is opgenomen, welke aan de gewone wetgevende magt overlaat de grondvoorwaarden van maatschappelijke instellingen te doen verdwijnen.

De redenaar heeft nog meer in het midden te brengen, doch zal daarmede wachten tot dat hem de verschillende hoofdstukken daartoe aanleiding zullen geven.

De heer *Thissen* herinnert aan de rede, die in de gewone Kamer door den heer *Geradts* tegen de afscheiding van Limburg is uitgesproken. Met genoegen heeft hij het opgemerkt, dat de gewone wetgeving, door de aanneming van het eerste ontwerp, zich reeds tegen de afscheiding van Limburg heeft verklaard. Hij houdt het daarvoor dat het besluit nopens Limburg, in Duitschland genomen, in strijd is met de bestaande verdragen. Met kracht protesteert hij tegen de bewering dat de afscheiding door Limburg zou worden verlangd. Het tegendeel is waar. Alle weldenkenden zien daarin den ondergang van die weinige welvaart, welke in Limburg nog overgebleven is. Sedert zich het vraagstuk der afscheiding heeft opgedaan, hebben de Provinciale Staten van Limburg geen enkel afgevaardigde gekozen, die voor de afscheiding gezind was; ja hebben de zoodanigen zelfs geene enkele stem kunnen bekomen. Hij brengt dan ook gaarne zijne hulde aan de regering, die de bestaande traktaten heeft gehandhaafd. Ook hij roemt het edel voorbeeld van het vaderland, dat rustig en vertrouwvol de toekomst te gemoet gaat. Met vreugde heeft hij het gadegeslagen, dat de Koning op den weg van staatkundige hervorming is voorgegaan. De voorname grondslagen, die men in menigvuldige adressen en petitiën heeft verlangd, worden in deze ontwerpen aangetroffen. Zij zijn in zoo ruime mate in de Belgische grondwet opgenomen, waaraan onze voormalige broeders het behoud van hunnen staat te danken hebben.

aburg, dat negen jaren onder die staatsregeling heeft geleefd, heeft de heilzame werking daarvan ondervonden. Bij den beperkten lastbrief aan de dubbele Kamer bij de grondwet gegeven, kan hij op geene veranderingen in de voordragten meer aanbrengen. Hij zal ze alzoo aannemen, aan den tijd overlatende, dat daarin die verbeteringen zullen worden aangebragt, waarvoor zij vatbaar zijn. Er bestaat ook groote behoefte aan een ander stelsel en zoo mogelijk aan vermindering van belastingen. De druk voor de middenklasse is te zwaar. De bestaande belastingen zijn in menig opzigt verderfelijk. Er moeten alzoo bezuinigingen plaats hebben, of de toekomst zou slechts onheil kunnen aanbieden. Hij zal in menig opzigt zijn bijzonder gevoelen ten offer brengen en voor de ontwerpen stemmen.

De voorzitter stelt voor, om bij het vergevorderde uur (4½ uur) de beraadslagingen te verdagen tot morgen ochtend ten *tien* ure. Dit ontmoet tegenkanting. Een aantal leden verlangt de bepaling van het gebruikelijke uur (11 uur). — In hoofdelijke omvrage gebragt, wordt, met eene meerderheid van 75 tegen 30 stemmen besloten, de beraadslagingen voort te zetten op morgen ochtend ten *tien* ure.

Is ontvangen eene missive van den tijdelijken minister van Binnenlandsche Zaken van heden, waarbij worden overgelegd afschriften der provisioneel opgemaakte lijsten der hoogst aangeslagenen in de belastingen in de provinciën Gelderland, Zuid- en Noord-Holland, Utrecht en Overijssel; zullende de lijsten der overige provinciën zoo spoedig doenlijk worden toegezonden. — Wordt besloten die stukken ter inzage van de leden ter griffie neder te leggen.

Niets meer aan de orde van den dag zijnde, zoo wordt de vergadering tot morgen ochtend ten tien ure gescheiden.

(*Zitting van Dingsdag 3 october 1848.*)

In dezelve heeft de heer *Faber van Riemsdijk*, namens de commissie, belast met het onderzoek der geloofsbrieven van den heer *Slicher van Domburg*, benoemd tot lid der Kamer voor de provincie Zeeland, verslag gedaan. — Op voorstel van de commissie wordt besloten de toelating van dien heer uit te stellen, om hem in de gelegenheid te stellen den door hem overgelegden geloofsbrief, zijnde een extract van het verhandelde in de vergadering der Provinciale Staten van Zeeland, alsnog aan te vullen.

De algemeene beraadslagingen over de ontwerpen tot grondwets-herziening worden voortgezet.

De heer *Bijleveld* (van Gelderland) ziet zich genoodzaakt vijf der ontwerpen (no. I, III, IV, VI, en XII) af te stemmen. Hij kan zich niet vereenigen met het regt van vereeniging en vergadering, waarin de kiemen van onrust en stoornis der orde gelegen zijn; ook kan hij niet goedkeuren het voorgedragen stelsel van vertegenwoordiging en het daarbij aangenomen beginsel van regtstreeksche verkiezingen; hij kan niet toestemmen in de afschaffing van het regt van placet; evenmin kan hij toetreden tot de afschaffing der heerlijke regten zonder schadeloosstelling. Bij de beoordeeling der ontwerpen, laat hij zich niet door den drang der omstandigheden medeslepen. Hij offert gaarne zijne gevoelens, ten aanzien van vele ondergeschikte punten, op; doch daar, waar het hoofdbeginselen geldt, mag hij zijne roeping niet miskennen en mag hij niet toetreden tot punten waarvan het geluk of het onheil van den Staat zou kunnen afhangen. De offers die hij bereid is te brengen betreffen: 1o. de bepaling nopens de splitsing der provinciën; 2o. die betrekkelijk het ontslag van officieren, hetgeen niet meer zal kunnen geschieden dan naar regels bij de wet te stellen; 3o. die ten aanzien van het regt van dispensatie; 4o. die wegens het regt der Tweede Kamer, om wijzigingen in een voorstel *te maken;* 5o. die ten aanzien der bekrachtiging van provinciale belastingen *door de wet;* 6o. die wegens het bestemmen van een deel der militie voor de dienst ter zee; en 7o. die nopens het geven van onderwijs van overheidswege. Spreker besluit met de aanhaling der woorden van de hoogleeraren *den Tex* en *van Hall*, in hun adres aan de Kamer, dat men zich in Nederland niet moet laten verveeren, maar kalm en bedaard het gewigtige werk der grondwetsherziening naar eigen behoeften dient plaats te hebben. Spreker besluit met de verklaring, dat hij bij de beoordeeling dezer ontwerpen het duurzaam welzijn van den Staat, onder de regering van het huis *van Oranje*, op het oog heeft.

De heer *Jespers* schetst het gewigt dezer beraadslaging en deelt zijne beschouwingen over onderscheidene hoofdpunten mede. Een der gewigtigste veranderingen is voorzeker het stelsel van regtstreeksche verkiezingen. Met welgevallen heeft hij die verbetering begroet, omdat zij is eene fondamentele hervorming, omdat de natie een regt herkrijgt, dat zij nooit had moeten verliezen. De redenaar wederlegt de gewone argumenten welke men tegen het stelsel van regtstreeksche verkiezingen in het midden brengt. Hij schetst den doodenden invloed welke het tot dus ver in praktijk geweest zijnde verkiezingsstelsel, op het politieke leven des volks uitgeoefend heeft. Maar naauwelijks was in een naburig land het magnetisch vuur der vrijheid ontvlamd, of het volk ontwaakte overal en ook hier, en het verwierp het begrip van magteloosheid dat hetzelve geketend hield, en het eischte herkrijging van zijne *regten*. De wil des volks werd krachtig geschraagd door den wil des Konings en van daar de bevrediging van 's volks verlangen. Met de erkenning van die regten is hij niet beducht voor het behoud der rust; zonder dezelve zou men hier geene ware rust kunnen verzekeren. Na nog het stelsel der keuzen met trappen gemotiveerd te hebben afgekeurd, verklaart spreker dat het behoud eener Eerste Kamer hem minder aannemelijk voorkomt. Vooreerst is het minder juist te zeggen dat die Kamer met de Tweede het geheele volk vertegenwoordigt; want de Eerste zal toch, naar hare tegenwoordige inrigting, slechts een klein gedeelte der bevolking vertegenwoordigen, een klein verkiesbaar element, eene klein verkiesbare fractie. En wat betreft het zoo dikwijls aangevoerde, dat die Kamer zal zijn een bolwerk voor den troon, spreker moet er op antwoorden dat niet een *stoffelijk* bolwerk, maar alleen zedelijke kracht, uit regtvaardigheid voortspruitende, den val van het koningschap kan voorkomen. Evenwel zal spreker hier zijne bijzondere meening ten offer brengen aan het heerschend gevoelen van de noodzakelijkheid eener Eerste Kamer. Nog twee groote beginselen zijn in de grondwet gelegd of bevestigd, die sprekers toejuiching verdienen. De erkenning van het regt van vereeniging, zoo oud als de maatschappij zelve, en de vrijheid van onderwijs, van zooveel belang voor de ouders, zooveel invloed uitoefenende op de opvoeding der jeugd.

Maar bovenal is spr. verheugd over het opgenomen beginsel van vrijheid van godsdienst. Door dezelve in de grondwet te erkennen heeft de regering op eene milde wijze het beginsel willen toepassen van vrijheid voor allen in alles, en alleen is het te betreuren, dat hier en daar die vrijheid nog bestrijders vindt, en dat men een *placet* zou willen, blijkbaar alleen ten koste van het katholijk geloof. Men heeft gezegd, dat dit regt is een koninklijk regt, een prerogatief der Kroon, alsof de Koning andere regten en prerogatieven zou kunnen hebben dan die het uitvloeisel zijn der geheele maatschappij, dan die door het volk, aan den vorst zijn opgedragen in het welbegrepen algemeen staatsbelang. Spr. omschrijft vervolgens den oorsprong van het placet, zich verliezende in de middeneeuwen, alleen ontsproten uit het bestaan van het *jus canonicum* als geldig regt, maar welk placet overal en ook hier heeft opgehouden te bestaan zoodra het kanonieke regt niet meer als staatsregt gold; van toen af is het placet geworden een woord zonder beteekenis; dat regt moet thans niet opgedolven worden; het is overigens altijd alleen toepasselijk geweest op quaestiën van zuiver kerkelijk regt, nooit op bullen wegens geloofsleer en kerkelijke tucht. Wilde men dat regt thans weer opdelven, het zou alleen zijn eene opzettelijke minderjarig-verklaring van de roomsch-katholijke godsdienst ten gunste der hervormde kerk in Nederland. En evenwel, de meeste aandrang tot handhaving van dat regt van placet is immers in den laatsten tijd meerendeels van buiten de Kamer uitgegaan en gevoed zelfs door de aanmatiging van eene synodale commissie. Wierd dat regt erkend, het katholijk geloof zou in essentie zijn aangerand, want het zou afhankelijk worden van de willekeur eener onbevoegde magt. De kiem van ontevredenheid, van tweedragt en religiehaat zou zich verspreiden, in plaats van de zoo noodige verbroedering.

Het zijn deze beschouwingen, welke spr. zullen leiden tot aanneming van alle ontwerpen; hij mag het goede niet verwerpen, omdat er ook iets minder goeds in is.

De heer *Bijvoet* dringt, bij de beperktheid van het mandaat dezer Kamer, met nadruk aan op de zuivere regtzinnige uitvoering der grondwet. Zal de nieuwe grondwet in de milde beginselen, die zij huldigt, eene waarheid zijn, zal zij de liefde des volks hebben, zal zij den band van eendragt naauwer toehalen, zal zij de grond zijn waarop in 't algemeen opregte vaderlandsliefde wordt gekweekt, dan moet de werking der nieuwe grondwettige beginselen ruim en onbekrompen zijn, dan moeten de vrijheden daarbij gewaarborgd, niet aan kleingeestige en enge denkbeelden en belangen worden ten offer gebragt; dan moet de uitvoering der gewijzigde grondwet loijaal en regtzinnig zijn. Onder die regtzinnige uitvoering brengt spreker ook vooral de distributie van waardigheden ambten en bedieningen naar de vrijzinnige beginselen in de grondwet opgenomen, doch in vroeger dagen zoo weinig nageleefd. Hij wenscht ook dat op het terrein van meer stoffelijke belangen, het beginsel van gelijkheid met strenge regtvaardigheid zal worden toegepast. Spreker doelt op de door hem als noodzakelijk beschouwde uitwatering in Noord-Braband. Wegens gebrek daarvan wordt de welvaart van een aanzienlijk deel der bevolking belemmerd. Hij beveelt deze aangelegenheid dringend aan de regering aan.

De heer *Boxman* verheugt zich over de rust en orde, die in het vaderland heerschen en die gelukkig ook te danken zijn aan de stem van onzen geëerbiedigden Koning, die bij tijds den weg van vooruitgang en hervorming is ingeslagen. Naar zijne meening moet er geen enkele schakel ontnomen worden aan den keten, die met zooveel moeite is tot stand gebragt. Het is de vrucht van eenen geest van overeenstemming tusschen de onderscheidene partijen; van verschillende zijden heeft men opofferingen gedaan, en dat werk van verzoening en van verdraagzaamheid behoort door de dubbele Kamer niet te worden verworpen. De twaalf ontwerpen zijn de juiste uitdrukkingen van den stand der openbare opinie bij de natie. Eene verwerping zou noch de wenschen van velen bevredigen, noch de bestaande bezwaren uit den weg ruimen. Juist door deze ontwerpen zal er in den lande eene algemeene openbare opinie ontstaan, en dan zal het in lateren tijd mogelijk wezen, eene grondwet daar te stellen, die werkelijk aan de groote meerderheid des volks welgevallig zal wezen. Het tegenwoordig voorgedragene is veel beter dan het bestaande en daarom zal hij er zijne goedkeuring aan hechten. Hij wijst ook op den tijd dien wij beleven, op den drang der omstandigheden, op den staat van het vaderland en van Europa, en een en ander noopt hem tot de aanneming der ontwerpen. De onbestemde, onzekere toestand van zaken moet niet langer voortduren. Eene verwerping zou hoogst nadeelige gevolgen te weeg kunnen brengen. Hij hoopt, dat er spoedig een definitief, vrijzinnig ministerie moge worden gevestigd, dat met kracht en klem de teugels van het bewind aanvatte en de gewigtige taak ten einde brenge, die in het nieuwe tijdvak onvermijdelijk is. Hij hoopt dat de aanneming tot eendragt en liefde bij de natie zal leiden. Hij eindigt met de bede, dat de goede God den Koning en het vaderland moge zegenen in den nieuwen tijdkring, dien wij intreden!

De heer *van Nagell*, kan zich met onderscheidene der ontwerpen niet vereenigen. Men is daarbij van den geest onzer instellingen afgeweken. Hij kan niet besluiten zijne overtuiging ten offer te brengen. Hij ziet groot gevaar in het regt van vereeniging. Hij verwacht van deze ontwerpen geen heil, geen voordeel voor de natie. Zij zullen tot bittere teleurstelling aanleiding geven. Hij kan de verantwoordelijkheid der aanneming van eenige ontwerpen niet op zich nemen.

De heer *van Dam van Isselt* zegt, dat, bij de behandeling van elk gewigtig wets-ontwerp, met het oog op de uit te brengen stem, de pligt van den gemoedelijken volksvertegenwoordiger zwaarwigtig is. Die pligt is te gewigtiger, nu men geroepen is een *ja* of *neen* uit te spreken over wetten welke in een zoo naauw verband staan met het welzijn van het vaderland. De tegenwoordige Kamer is op een exceptioneel standpunt geplaatst. De regering kan met den besten wil, niets in de ontwerpen veranderen. Er is hier dus geen sprake meer wat men wenschen of verlangen zou, wat men verkieslijker acht. Het is nu de plaats niet om over theoriën te twisten. De gewigtige punten zijn ook reeds zoo dikwerf besproken. De vraag is, of men vrijheid heeft, de ontwerpen af te stemmen alleen omdat men andere eigene denkbeelden heeft; mag men de regtstreeksche verkiezingen verwerpen, omdat men meer waarde hecht aan die van een trap, omdat men het regt van vereeniging meer beperkt wil zien, of om andere zwarigheden. De wezenlijke vraag is: wegen de bezwaren zoo hoog, dat men daarvoor het gevaar daar buiten mag voorbij zien? Is dit het geval, dan voorzeker heeft men het regt een ontwerp af te stemmen. Men mag handelen zonder hoop of vrees. Ja zonder hoop op gunst of vrees voor ongenade, maar niet zonder hoop of vrees met het oog op hetgeen ons omringt. Men verberge het zich niet, er bestaan in ons land *twee* partijen. Sommigen meenen dat er niet genoegzaam aan de wenschen des volks is toegegeven, en deze verlangen verder te gaan. Anderen zijn van oordeel, dat er te veel gedaan is en verlangen meerdere beperking. De redenaar gelooft dat het onraadzaam zou wezen, bij het bestaan dier twee partijen, door eene verwerping der ontwerpen de rust en het welzijn van het vaderland in de waagschaal te stellen.

Bij de eerste beraadslagingen in de enkele Kamer heeft spreker zich tegen het 4de hoofdstuk verklaard, omdat hij meende dat, door eene andere inrigting der Provinciale Staten, aan de regering meerdere gelegenheid tot bezuiniging zou zijn gegeven. Hij hecht daaraan nog waarde, doch niet genoeg om daarvoor het hoofstuk af te stemmen, vermits de meerderheid hierover anders beslist heeft. — Ook met de bepalingen van het 6de hoofdstuk vereenigde spreker zich vroeger niet. Hij zag daarin gevaar voor de rust en welvaart. Uit een staatkundig oogpunt vermeende hij, dat de geheele vrijheid, bij het laatste art. van genoemd hoofdstuk gegeven, gevaarlijk was. Hij is ten gevolge van dien afgeschilderd als een hoogst onverdraagzaam man, als een protestansch ijveraar. Spreker verwacht, dat hij in de achting der Kamer te hoog geplaatst is, om zich daaromtrent te verdedigen op de aanvallen van een dagblad, dat aan zekere partij verkocht is, te meer daar mannen, op wier achting hij hoogen prijs stelt, er anders over denken. Deze hebben hem alleen niet beschuldigd, maar zelfs verdedigd. Maar nu spreker in dit plegtig oogenblik geroepen is over het 6de hoofdstuk te stemmen, zal men vragen of hij van meening veranderd is? Of hij geen gevaar meer ziet, daar waar hij, nog zoo kort geleden, groot gevaar zag? Neen hij is niet veranderd. Hij blijft gelooven, dat de bepaling van het 6de hoofdstuk schadelijk zou kunnen werken voor het welzijn van het vaderland. Maar hij heeft zich gevraagd, van welke zijde nu grooter gevaar zou kunnen komen. De commissie, door den Koning benoemd, de regering na haar, heeft de vrijheden bij gemeld hoofdstuk bepaald aangeboden. De Tweede Kamer en ook de Eerste hebben die met overgroote meerderheid toegestaan. Nu verwacht een groot deel der natie, dat aan die vrijheid waar-

de hecht, dezelve; nu moet spreker rondborstig verklaren, dat hij niet gaarne zou zien dat hoofdstuk VI wierd afgestemd, dat de vrijheid, welke sommigen als hoogst gewigtig en als bestanddeel van godsdienstige overtuiging beschouwen, aan de natie zou worden ontnomen. — Spreker brengt dus geen offer van eigen overtuiging, maar hij kiest tusschen dit oogenblik en hetgeen de rust en de welvaart van het vaderland gebiedt, omdat hij gelooft dat er meer kwaad door eene verwerping dan door eene aanneming zou ontstaan. God geve, zegt spreker, dat hij zich in zijne vroegere meening moge bedrogen hebben; dat de kerk geen misbruik van de haar verleende vrijheid moge maken, en dat die klove, waarvan gesproken is, moge opgeheven worden. God geve, dat nimmer de dag moge geboren worden, waarop zijne vroegere bestrijders hem zullen toevoegen: »helaas, niet gij, maar wij hebben gedwaald." — Spreker eindigt met den hartelijken wensch, dat de afloop der beraadslagingen moge strekken tot bevestiging van het stamhuis *van Oranje*, en tot bevordering van het geluk en het welzijn der dankbare natie!

De heer *Hooft* (uit 's Gravenhage) verklaart onder diegenen te behooren, die van meening zijn, dat het mandaat deze dubbele Kamer zich alleen bepaalt tot het aannemen of verwerpen der aanhangige wetsontwerpen of daarover in discussie te treden, doch kortelijk zou hij zijne uit te brengen stem toelichten. Toen de redenaar in 1814, bij het afschudden van het Fransche juk, mede onder het getal der notabelen behoorde, aan wie de eerste constitutie ter goedkeuring werd aangeboden en wij allen vol van hoop waren betrekkelijk de toekomst van ons dierbaar vaderland, mogten wij ook weldra, onder de opvolgende grondwet van 1815, dit rijk een groote mate van voorspoed en bloei zien bereiken, doch zagen mede, onder diezelfde grondwet, dien voorspoed ook weder, ook veelal door de noodlottige gebeurtenissen van 1830 en later, allengkens weder afnemen met een gelijktijdig toenemend verval onzer geldmiddelen. De in 1840 noodig bevondene partiëele herziening der grondwet bewees dan ook klaarblijkelijk dat zij ver van volmaakt was en toen reeds wijzigingen behoefde. En ieder opmerkzaam aanschouwer kon reeds destijds voorzien, dat de natie eene meer afdoende, zoo niet geheele, herziening onzer grondwettige instellingen verlangde en men hiertoe wel eindelijk zoude moeten overgaan. Daartoe hebben de verdere staatkundige gebeurtenissen ook krachtdadig medegewerkt. De tegenwoordige herziening wordt dan ook dringend gevorderd. — Wat de bijzondere punten betreft, die omtrent de *vereenigingen*, de *regtstreeksche verkiezingen* en het *kies-reglement*, verwekken bij den spreker groote bezorgdheid. Met het oog op de omstandigheden en ter voorkoming van verdere onzekerheid en spanning, en op het voorbeeld van het geëerbiedigd hoofd van den Staat en van de meerderheid der beide Kamers van de Staten-Generaal, zal de spreker met opoffering van eenige zijner eigene gevoelens en individueele denkbeelden zich met de wets-ontwerpen over 't algemeen vereenigen.

De heer *van der Heijden* heeft sinds lang behoord tot degenen, die eene ruime en vrije herziening noodzakelijk hebben geacht. De verschillende daartoe aangewende pogingen heeft hij steeds toegejuicht. Hij heeft den strijd als gewonnen beschouwd na de troonrede in 1847. Bitter is hij teleurgesteld bij de aanbieding der bekende 27 ontwerpen. Spoedig veranderde dit echter in eene uitboezeming van vreugde door de latere koninklijke boodschap. Spreker heeft de ontwerpen naauwgezet nagegaan, en hij is tot de overtuiging gekomen, dat zij alle constitutioneele waarborgen opleveren tot bevestiging van het geliefde stamhuis en tot verzekering van de regten des volks. Hij deelt niet het gevoelen van hen, die minder gunstig over de voordragten denken, omdat daarin niet dadelijk bezuiniging van staatsuitgaven is opgenomen, onder anderen om het aanwezig blijven van den Raad van State en van de Eerste Kamer. Die beide ligchamen zijn door de gewone wetgevende magt als noodzakelijk beschouwd; deze is bevoegd om met kennis van zaken te beslissen. Met eerbiediging van ieders gevoelen, moet spreker bovendien opmerken, dat men zich geen juist denkbeeld van de grondwet vormt, wanneer men van haar bezuiniging verwacht. Dit behoort tot het gebied der gewone wetgeving. Zullen dus de voordragten aangenomen zijn, dan moeten alle vaderlandslievende mannen bij de aanstaande verkiezingen hunne beste pogingen aanwenden, om goede volksvertegenwoordigers te krijgen. Daardoor zal Nederland gered worden. Dan zullen er goede wetten tot stand kunnen komen voor handel, nijverheid, landbouw, op de accijnsen, de tarieven, enz., enz., waardoor men van lieverlede tot bezuiniging en vereenvoudiging zou geraken. Het Nederlandsche volk is rijp voor die liberale instellingen. Zij zullen leiden tot verbroedering van het geheele Nederlandsche volk. Spr. bidt ten slotte den Hemel, dat hij den Koning en de natie moge beschermen.

Nadat nog de heeren *van Royen*, *Mees*, *Sloet tot Oldhuis*, *Caan*, *den Tex*, *Backer*, *Heerkens*, *Kaars Sypenstein*, *van Hall* en *de Bosch Kemper* het woord hebben gevoerd, is de vergadering gescheiden tot morgen ochtend ten 10 ure.

—

Advertentiën.

Heden overleed, in den ouderdom van ruim 69 jaren, mijn hartelijk geliefde Echtgenoot *JACOB LANGLOIS*, in leven *Directeur der Posterijen en Secretaris dezer Stad.*

DOESBORGH, den 29sten September 1848. *J. W. C. GERVAIS*, Wed. *LANGLOIS*.

Op uitdrukkelijke begeerte van den overledene zullen geene uiterlijke teekenen van rouw gedragen worden.

Aanzienlijke Verkooping
VAN
VASTE GOEDEREN.

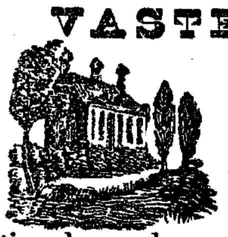

De Notaris *VITRINGA* zal, op Donderdag den 26sten October 1848, des middags ten 12 ure, in het Logement *het Wapen van Zutphen*, te *Harderwijk*, in het openbaar doen inzetten, en veertien dagen daarna, zijnde Donderdag den 9den November, ter zelfder uur en plaatse, finaal verkoopen:

1o. Het aanzienlijk en wegens deszelfs aangename ligging alom bekende LANDGOED *BIJSTEIN*, gelegen aan den Straatweg langs *de Zuiderzee*, in de nabijheid van het Dorp *Putten*, tusschen de Steden *Harderwijk* en *Nijkerk*.

Dit Landgoed, vermaard wegens deszelfs bijzonder zware opgaande EIKEN- en andere BOOMEN, bestaat in rojaal HEERENHUIS, met STALLING en verdere GEBOUWEN, TUINEN, beplant met de allerfijnste VRUCHTBOOMEN, WEI- en BOUWLANDEN, DENNEN- en HAKBOSSCHEN; te zamen groot 25 Bunders, 80 Roeden en 62 Ellen.

2o. Een TUINMANSHUIS, gelegen aan de overzijde van den Straatweg, met daarbij behoorende BOUWLANDEN en HAKHOUT; te zamen groot 3 Bunders, 16 Roeden en 40 Ellen.

Voorts onderscheidene perceelen HOOI- en WEILAND, een DAGHUURDERS-ERF, HAKBOSSCHEN en AANDEELEN in de SPRIELDER- en PUTTER-BOSSCHEN; alles breeder bij billetten vermeld.

Nadere informatiën zijn te bekomen ten Kantore van gemelden Notaris te *Nunspeet*. — *Brieven franco.*

VERKOOP
van eene groote partij
RIJSWAARDEN-HOUT.

Ten overstaan van den Notaris *PLIESTER*, zal, op Donderdag den 12den October 1848, des voormiddags om 11 uur, in het Logement *het Hof van Berlijn*, te *Zevenaar*, publiek in perceelen worden verkocht:

Het RIJSWAARDEN-HOUT, staande op stam in de *Bijlandsche-* en *Lobithsche-rijswaarden*, en op den *Gelderschen waard*, waarvan 2 dagen te voren, *in loco* de aanwijzing geschiedt, door den Opzigter *J. TERWINDT*, en op den *Gelderschen waard* door den bouwman *J. WIJERS*.

Naamlooze Maatschappij tot verbetering van den Handelsweg over het Zwolsche Diep.

Van af heden tot en met den 20sten dezer, kunnen aan den Ingenieur-Directeur der voornoemde Maatschappij, den Heer *B. P. G. VAN DIGGELEN* te *Zwolle*, vrachtvrij worden ingezonden, de opgaven der minste prijzen, waarvoor men genegen is te leveren:

500 Kubiek Ellen GEWASSEN GRIND,

vrij voor den wal, ter aan te wijzen plaats, langs den Zuidelijken leidam van het *Zwolsche Diep*, en om aldaar op het jaagpad te worden gelost.

De leverantie zal moeten geschieden van af dadelijk na de toewijzing tot op den 1sten Mei daaraanvolgende, in maandelijks gelijke hoeveelheden, en de betaling daarvan plaats hebben onmiddellijk na het volbrengen der leverantie.

Zwolle, den 1sten October 1848.

† † † De Ondergeteekende heeft de eer zijnen † † geëerden Stadgenooten te berigten, dat hij † zijne Affaire met ultimo September ll. heeft VERPLAATST, van de Broerestraat naar de Bakkerstraat, tegenover de Turfstraat, No. 87, en beveelt zich wel in de gunst van het geachte Publiek aan, belovende eene prompte bediening.

Arnhem, den 1sten October 1848.

G. B. HAAS, Horologiemaker.

† † † Het HORENMUZIJK-GEZELSCHAP van † † *Roosendael* zal zich op aanstaanden Zon- † dag, den 8sten October 1848, des avonds ten 7 ure, op het Stations-Gebouw te *Arnhem* doen hooren.

Het programma en de kaartjes van toegang, zijn bij den Heer *DIJKSHOORN* aldaar te bekomen.

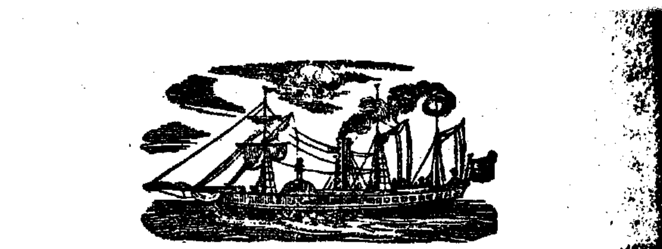

Winterdienst der Stoomboot
Tusschen ROTTERDAM, VREESWIJK en CULEMBORG, aanvangende op Maandag den 9den October 1848.

Van *Rotterdam*: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag des morgens ten 10 ure naar *Vreeswijk*, en alleen des Dingsdags DOOR naar *Culemborg*, bij ongunstigen waterstand alleen tot *Vreeswijk*.

Van *Vreeswijk*: Maandag, Woensdag en Vrijdag des morgens ten 10 ure, en Woensdags ten 9 ure van *Culemborg* naar *Rotterdam*.

Nader onderrigt bij de Agenten der voornoemde dienst.

DE TWEEDE DRUK
VAN
DE VREDE IN 1648 TE MUNSTER GESLOTEN, HERDACHT IN NEDERLAND IN 1848.
EENE VOORLEZING,
DOOR
IS. AN. NIJHOFF,

wordt heden uitgegeven en is te bekomen, te *Amsterdam* bij de *GEBR. VAN CLEEF* en *BORLEFFS*, te *Arnhem* bij *NIJHOFF*, en verder alom. Prijs 40 Cents

IETS OVER ARNHEM,
NAAR AANLEIDING VAN ZIJNE BEGROOTING OVER 1848,
DOOR
Mr. W. STAATS EVERS,
Lid van den Raad dezer Stad,

wordt heden uitgegeven bij den Boekverkooper *NIJHOFF*, te *Arnhem*. De prijs is *f* 1.

NIEUWSTE, VOLLEDIGSTE
EN
GOEDKOOPSTE WOORDENBOEKEN,
VOOR DE
ENGELSCHE, HOOGDUITSCHE
EN
FRANSCHE TALEN.
ALS:

HOOIBERG, *Eng.-Holl.* en *Holl.-Eng. Woordenboek*, 2 deelen . . . . *f* 4.00

DE WILDE, *Hoogd.-Holl.* en *Holl.-Hoogd. Woordenboek*, 2 deelen . . . . . . *f* 4.00

LANDRÉ, *Fransch-Holl.* en *Holl.-Fransch Woordenboek*, 2 deelen in een band . . . . *f* 2.00

Allen gebonden in nette Eng. Linnen Banden met Vergulde Rugtitels.

Gedrukt en te bekomen bij *BLUSSÉ EN VAN BRAAM*, te *Dordrecht*, en bij alle Boekhandelaren.

*** Bij *H. A. KRAMERS*, te *Rotterdam*, ziet het licht:

BERZELIUS,
HERDACHT
DOOR
G. J. MULDER.
Prijs *f* 0.60.

INTRIGUES DÉVOILÉES ou *LOUIS XVII*,
dernier Roi légitime de France, par Mr. GRUAU DE LA BARRE, ancien procureur du Roi, 3 vol. en 4 parties, avec le Portret de *LOUIS XVII*. En vente à *Amsterdam*, chez VAN BAKKENES et C. G. VAN DER POST; à *la Haye*, chez les HÉRITIERS DOORMAN et FRÈRES VAN CLEEF; à *Leyden*, chez VAN DEN HEUVELL; à *Utrecht*, chez G. L. BROESE et à *Rotterdam* chez J. VAN BAALEN ET FILS et l'Editeur H. NIJGH.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 4 Oct. 0 El 7 Palm 0 Duim; gew. 0 D. gev. 0 D.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.

Aᵒ. 1848. DONDERDAG 5 OCTOBER. Nᵒ. 1[illegible]

HAAGSCHE BERIGTEN.

BIJBLAD TOT DE ARNHEMSCHE COURANT.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

HERZIENING DER GRONDWET.

In de zitting van de dubbele Tweede Kamer der Staten-Generaal van 2 dezer zijn de door het nieuw benoemde lid der Kamer uit Zeeland, den heer *Slicher*, ingezonden geloofsbrieven naar eene commissie van vijf leden verzonden, ten einde daaromtrent in de zitting van den volgenden dag verslag uit te brengen. Daarna zijn de beraadslagingen over de wets-ontwerpen tot herziening der Grondwet geopend en wel in de eerste plaats de algemeene beraadslaging daarover. Daarbij hebben het woord gevoerd de heeren: van Reede van Oudtshoorn, Lotsy, van Lijnden, Kroef, van Loghem, van Boelens, van der Vree, Storm [illegible] Cock, Cats, Vegilin van Claerbergen, Begram van Jaarsveld, van de Wall, van Wessem, van der Meer Mohr en Thissen. De voortzetting der beraadslagingen werd vastgesteld op den volgenden dag ten tien ure.

— In de zitting der Kamer van gisteren heeft de den vorigen dag benoemde commissie tot onderzoek der geloofsbrieven van het nieuw verkozen gewone lid der Kamer, den heer *Slicher*, daarover verslag uitgebragt. Op voorstel der commissie heeft de vergadering besloten de beslissing over het toelaten van het genoemde lid uit te stellen, ten einde hij inmiddels het door hem overgelegde extract uit de notulen der Provinciale Staten van Zeeland, dat niet aan de bepalingen van het reglement van orde voldeed, zoude doen aanvullen. Daarna zijn de algemeene beraadslagingen over de wets-ontwerpen tot herziening der Grondwet voortgezet, waarbij het woord gevoerd hebben de heeren, Bijleveld (uit Gelderland), Jespers, Bijvoet, Boxman, van Nagell, van Dam van Isselt, G. L. H. Hooft, van der Heyden, van Roijen (uit Groningen), Mees, Sloet tot Oldhuis, Caan, den Tex, Backer, Heerkens, Kaars Sijpestyn, van Hall en de Bosch Kemper.

De voortzetting der beraadslagingen werd vastgesteld op heden ochtend ten tien ure.

(Plaatsgebrek verhindert ons het verslag dezer zittingen breedvoerig mede te deelen. Wij bepalen ons dus tot den zakelijken inhoud der redevoeringen van de volgende leden.)

De heer *Sloet tot Oldhuis* herinnerde, dat er twee soorten van staatkunde bestaan, die van den dag, en die voor de toekomst. De eerste wordt geheel beheerscht door het heden, en geslingerd naar de berigten, die uit Frankrijk of Duitschland worden ontvangen. Haar maatstaf is de standaard der effecten. Aan die staatkunde heeft Nederland zijnen zwaren schulden-last te wijten. Maar de andere staatkunde plaatst zich tusschen het verledene en de toekomst: zij verliest noch het een, noch de andere uit het oog; het is deze staatkunde, die spr. verklaart te zijn toegedaan: zij houdt den blik geslagen op de lange reeks van onvervulde beloften tot bezuiniging; zij wenscht het staatsgebouw op een zuinigen en eenvoudigen voet ingerigt en opgetrokken te zien; zij wenscht dat gebouw op krachtige grondslagen te vestigen, zoodat het in staat zal wezen, om onverhoopt mogelijke gevaren te trotseren; zij wenscht, dat de herziening der Grondwet plaats vinde met het oog op de finantiële gesteldheid des lands, op de geaardheid der Nederlandsche Natie, op de eenvoudigheid, die wij verlangen, en met eerbiediging van het Koninklijk gezag. Toetst spr. nu de ontwerpen aan de ontwikkelde beginselen dier wijze staatkunde, dan spreekt het van zelf, dat hij ze niet kan beschouwen als meesterstukken van wijze staatkunde, en dat hij ook niet gelooft, dat daardoor het geluk van den Staat zal worden gewaarborgd; hij vreest, dat daaruit eene wankelbaarheid in het bestuur zal te weeg gebragt worden, welke hij als een groot nadeel voor het Rijk beschouwt. Hij kan niet toegeven, dat de bestaande Grondwet als de eenige of voorname oorzaak zou moeten beschouwd worden van den achteruitgang van 's lands zaken, of van de klagten, die zich hier of daar mogten hebben opgedaan.

Hij kan evenmin toegeven, dat uit die Grondwet geen volksgeluk zou hebben kunnen voortvloeijen. Hij meent, dat wij onder de bestaande Grondwet eene mate van burgerlijke en staatkundige vrijheid genoten, zoo als onze voorvaderen nimmer gekend hebben. Maar men heeft waargenomen, dat het niet wel ging met het land, dat de ontwikkeling van zedelijke, verstandelijke en materiële krachten des volks veel te wenschen overliet; men zag het productief gebruik van 's lands gelden over het hoofd. Toen heeft men op de Grondwets-herziening aangedrongen, alsof het geluk van den Staat daarvan geheel afhing; de druk der belastingen, de ongrondwettige vervolgingen der Protestanten, uitsluiting van talentvolle mannen, verheffing van mannen, beroemd door hunne onwetendheid, die later tot hunne armen in het pensioenfonds gewenteld zijn, de kunstmatige afkeering van alle talenten; een en ander gaf tot ontevredenheid, tot klagten aanleiding en deed bedenkelijke verschijnselen ontstaan, totdat de Koning zich uit de strikken van het behoud losscheurde. Spr. herinnert nu, wat er in Frankrijk en in Duitschland in den laatsten tijd is voorgevallen en wijst op het communisme, dat dáár verkondigd werd. Slaat hij nu het oog op de tegenwoordige wets-ontwerpen, dan mag hij het niet ontveinzen, dat de geest en strekking daarvan in menig opzigt eene treurige gewaarwording bij hem hebben te weeg gebragt. Immers het gevolg daarvan zal zijn, dat er vooreerst nog geen einde aan de herziening komen zal. Immers, er zullen onderscheidene jaren verloopen, vóór dat de organieke wetten, die daarvan het gevolg zullen wezen, tot stand zullen worden gebragt. De nieuwe wetgever zal welligt geen tijd hebben, om zoo vele andere wetten, waaraan dringende behoefte bestaat, tot stand te brengen. De politieke beweging kan welligt nog jaren voortduren. Spr. acht het hoogst gevaarlijk, zoo vele punten aan den gewonen wetgever over te laten. De vaststelling der organieke wetten zal drie jaren behoeven; deze jaren zijn voldoende, om den toestand van een land te veranderen. Spr. kan in de voordragten niet die eenvoudigheid ontwaren, die hij zoo gaarne bij deze herziening op den voorgrond had gesteld gezien. Hij brengt gaarne hulde aan de vaderlandsliefde van de leden der Staats-commissie, die door den Koning belast werd met het vervaardigen van een ontwerp tot Grondwets-herziening; doch hij beschouwt haar als schroomvallig en zich zelve wantrouwende; zij liet het onderhoud van het gebouw even kostbaar als vroeger; het is alzoo onzeker, of de Natie zich in dat nieuwe gebouw wel meer op haar gemak zal bevinden dan onder de bestaande Grondwet. Het vorig gebouw is te duur geweest ter bewoning; maar het nieuwe zal niet goedkooper zijn.

Men had meer kunnen doen: de Eerste Kamer en de Raad van State hadden zonder gevaar afgeschaft kunnen worden. Wat de Eerste Kamer aangaat, herinnert hij aan de woorden van *Ancillon*, die de Eerste Kamer eene belagchelijke naäperij van de Constitutie van Engeland noemt. Hij wenschte de natiën met zoodanige Eerste Kamers hartelijk geluk. In Noord-Amerika vertegenwoordigt de Senaat het *federative* beginsel. Inderdaad hebben wij daarvoor geen voorbeeld noodig. Het Hoogerhuis in Engeland vertegenwoordigt den hoogen adel en de aristocratie, de beschermende regten, de sinecures en wat niet al ongerijmds en onregtvaardigs meer. Het Hoogerhuis in Engeland heeft wel de Kroon in gevaar kunnen brengen, het heeft haar nimmer gered of staande gehouden. Hij kan ook niet toegeven, dat het behoud der rust in België juist aan het bestaan van den Senaat zou [illegible] Eerste Kamer had willen behouden, dan had men haar krachtig dienen zamen te stellen; dan had men haar moeten verleenen het regt van amendement en andere waarborgen. Doch het is niet te ontveinzen, dat de Eerste Kamer geene sympatiën bij de Natie heeft opgewekt en duizenden hunne afkeuring daarvan hebben doen blijken. De toekomstige Eerste Kamer zal zijn een staatkundig onding. Het zal niet genoeg wezen, dat men bij God en bij menschen hoog zal staan aangeteekend, om in de Eerste Kamer zitting te kunnen nemen; neen, men zal tot dat einde bij den ontvanger van 's Rijks directe belastingen hoog aangeslagen moeten worden; verdiensten, talenten zullen worden uitgesloten, wanneer geen bezit van geld daaraan mogt verbonden wezen.

Ook de Raad van State mist bij ons allen historischen grondslag; zoodanige Raad behoort in het Oosten te huis en kan dáár waarborgen tegen willekeur opleveren. Onze groote stadhouders hebben niet zoodanigen raad gehad, of behoefte daaraan gevoeld. Marnix van St. Aldegonde, Constantinus Huygens en Fagel waren de bekwame raadslieden van Willem den Eersten, Frederik Hendrik en Willem den Derden. Wat den Raad van State aangaat, men zal eene instelling daarstellen, zonder eigenlijk te weten, wat het voor een collegie zal worden. Alles is hieromtrent overgelaten aan den toekomstigen wetgever, die echter te vergeefs naar de beginselen deswege in de Grondwet zal zoeken. De Eerste Kamer en Raad van State zullen aan traktementen, verblijfkosten, drukloonen enz., twee tonnen gouds in het jaar verslinden. Dat bedrag representeert een kapitaal van vijf millioenen tegen 4 pct. Voor dat kapitaal zouden nuttige werken uitgevoerd en tot stand kunnen worden gebragt; daardoor zou de Natie nieuwen moed verkrijgen; duizenden zouden alsdan op eene eerlijke wijze werk kunnen vinden. Welligt dat men hem, spreker, beschuldigt, dat hij de zaken uit een te materieel gezigtspunt beschouwt; doch het zijn de beginselen der wetenschap, die hem tot deze beschouwingen hebben geleid, en die nog dezer dagen door eenen *Michel Lechevalier* in Frankrijk zegevierend zijn ontwikkeld. Het is op alle deze gronden, dat spreker zich genoopt vindt, om de IIde en IIIde ontwerpen af te stemmen. Hij kan en mag niet op één oogenblik de beginselen verloochenen, die hij steeds is toegedaan geweest. Met een gerust geweten wenscht hij naar zijne haardstede terug te keeren. Hij ducht geene beroering in den Staat. Mogten onverhoopt Catilina's in het Vaderland optreden, dan zullen hunne snoode pogingen afstuiten op den loffelijken geest des volks. Er moge in den lande verschil van staatkundige gevoelens aanwezig zijn, doch gelukkig bestaan er geene staatkundige partijen in den Staat. De armen weten hier, dat het bestaan van rijken voor hen gelukkig is. Men moet zijne afstemming ook niet wijten aan eenig wantrouwen jegens de tegenwoordige ministers. Hij brengt hun gaarne openlijk zijnen dank, dat zij geen oogenblik geaarzeld hebben, om in moeijelijke tijden het roer van Staat in handen te nemen; hij wenscht hun geluk met zooveel burgermoed.

Het doet hem zelfs in sommige opzigten leed, dat hij de ontwerpen nᵒ. II en III en wegens de defensie niet kan aannemen, omdat hij daarin geene heilzame en gelukkige ontwikkeling der staatkundige vrijheid ontwaart. Doch hij houdt zich overtuigd, dat bij den loop, dien de zaken genomen hebben, het nuttige en noodzakelijke, dat in de ontwerpen gelegen is, niet zal achterwege blijven. Dat wij ons dan niet overhaasten en indachtig wezen aan het gezegde van den Romeinschen schrijver *Tacitus*, dat het ligchaam van den Staat, even als van den mensch, spoedig eene ziekte opdoet, maar langzaam van die ziekte herstelt.

De heer *van Hall* ving zijne rede aan met op te merken, dat de eerste vraag, welke men zich in de betrekking, waarin hij hier optreedt, te doen heeft, deze is: of en welk nut men in die betrekking het Vaderland zal kunnen toebrengen? Geene andere overwegingen, geene andere gezigtspunten komen daarbij in aanmerking en dus ook niet de vraag, of men in het oog zijner landgenooten uitblinken of welligt schitteren zal. De betrekking, hier te vervullen, heeft spr. aangenomen, omdat hij de eerste vraag toestemmend heeft beantwoord. Op welke wijze dat nut kan aangebragt worden, behoeft spr. hier niet te ontwikkelen. Het standpunt, waarop de Grondwet deze vergadering geplaatst heeft, de periode der Grondwets-herziening, waarin wij ons op dit oogenblik bevinden, wijst dien weg van zelven aan. Er is geene verandering in de aan de dubbele Kamer voorgelegde wetten mogelijk. De Regering zelve is niet bij magte, eenige verandering aan te brengen; al zijn de ministers nog zoo zeer voor overtuiging vatbaar, al wilden zij op sommige punten toegeven, al wierden zij door geene antecedenten gebonden, zij kunnen geene veranderingen maken. Er blijft derhalve voor deze Kamer niet anders over dan aannemen of verwerpen; maar daarvan is dan ook het noodzakelijk gevolg, dat wij iedere wet in haar geheel moeten beschouwen; niet, dan men bij de bijzondere bepalingen der onderscheidene voordragten niet zoude mogen stilstaan om te overwegen, welke van de daarin vervatte bestanddeelen de belangrijkste zijn, de goede of de min wenschelijke; maar hij meent, dat, zoo men in iedere wet niet alles goedkeurt of alles afkeurt, dit nog niet leiden kan tot algeheele goedkeuring of afstemming van geheel de wet. Spr. zal mitsdien zijne stem doen afhangen van hetgeen in elke wet omtrent de meest belangrijke onderwerpen bepaald wordt. De goedkeuring derhalve, uitgesproken over het geheel of over een groot deel der voordragten, stelt niemand aansprakelijk voor het minder goede, dat te gelijk daarbij erlangt. Noch bij het tegenwoordig, noch bij het toekomend geslacht kunnen zij, die hier geroepen worden hun goed- of afkeurend votum uit te brengen, verantwoordelijk gesteld worden voor geheel den omvang van het voorgedragene; maar die verantwoordelijkheid rust alleen op hen, die de voorstellen hebben gedaan en gehandhaafd tegen de bedenkingen der Tweede Kamer, en zij alleen zijn [illegible] den Koning en de Natie verantwoordelijk voor de bijzonde[illegible] in de onderscheidene wetten verspreid. Wij zijn alleen verantwoordelijk voor het votum, dat wij over de wetten in haar geheel uitbrengen, niet voor de onderdeelen. In dien geest zal spr. bij deze discussiën zijne stem uitbrengen. Hij zal zijne goedkeuring geven aan al die (hij hoopt aan alle), waarin het goede, het wenschelijke, ja het gewenschte, dat hij in de wet aantreft, van meer gewigt is dan de verkeerde bepalingen en omissiën.

Dit nu is geen stelsel van transactie, maar al ware dit zoo, hij zou daarom het goede niet willen veroordeelen, en bij eene andere gelegenheid heeft [illegible] eens opgemerkt, het constitutionnele stelsel berust in zekeren zin op transactie.

Overigens, wij kunnen niet meer transigeren; en men offert ook geene opinie op, door zoo te handelen als spr. zoo even heeft aangeduid, namelijk door een oordeel uit te spreken over de wetten in haar geheel en niet over elke afzonderlijke bepaling. Bij deze beschouwing vestigt spr. het oog op de eerste periode der Grondwets-herziening, waartoe deze Kamer thans geroepen is mede te werken. Wij zijn hier bijeengeroepen — aldus vervolgt spr. — zes maanden nadat onze geëerbiedigde Vorst verklaard had, tot eene zeer ruime Grondwets-herziening te willen overgaan en de voorlichting en medewerking van de wettige vertegenwoordigers des volks daartoe te verlangen. Deze wilsverklaring, zoodanig als dezelve door mij hier wordt vermeld, gaf algemeene vreugde. Van dat oogenblik af aan, wie zal het ontkennen, ontstond er eene zekere soort van staatkundige spanning bij de Natie; eene spanning, die ik goed en heilzaam noem; en ook geene *andere* is door mij bij het meerendeel der Natie waargenomen. En wanneer ik hier toch spreke van staatkundige spanning, dan waarlijk heb ik niet op het oog het geschreeuw, de onrustige wenschen welligt van enkele heethoofden of wargeesten of van nog verachtelijker wezens; maar dan bedoel ik die spanning, welke het bezadigde deel der Natie bezig hield. Die staatkundige spanning, welke nu zes maanden lang de oplettendheid van de meest gewigtige staatsbelangen afhoudt, moet ophouden; dit wordt dringend gevorderd; en het is ook deze consideratie, welke mij in het bepalen mijner stem leiden zal.

Spr. zegt vervolgens, dat hij zich bij de verdere behandeling dezer wetten, welligt op enkele uitzonderingen na, voorstelt, om niet uit te weiden over de bijzondere bepalingen, welke hij afkeurt, of over de omissiën, welke hij daarin betreurt. De eerbied voor de wet is altijd door hem gepredikt. Zonder dien eerbied kan de maatschappij niet bestaan. De nieuwe bepalingen kracht van Grondwet erlangende, is het althans in de tijden, die wij beleven, van belang voor het dierbaar vaderland, dat die nieuwe Grondwet niet dadelijk geminacht worde of aan verguizing blootgesteld; dat wij op haar, als het plechtanker van orde en vrijheid, met gerustheid kunnen vertrouwen; dat alle weldenkenden zich vereenigen, om haar te beschermen. Spr. zal zich dan ook daarom thans weêrhouden van eenige beschouwing, die niet met deze bijzondere wetten in verband mogten staan. Bij de behandeling van sommige wetten is het welligt mogelijk, dat hij spreken zal òf ten einde omtrent enkele bepalingen zijn gunstig oordeel te doen kennen, òf om reden van zijne goedkeurende stem te geven, opdat er blijke, in welken geest hij goedgekeurd heeft, òf ook om enkele ophelderingen te vragen, òf eindelijk om een afkeurend votum te motiveren, hetgeen echter, zoo hij hoopt, niet zal behoeven te geschieden.

Bij deze algemeene beraadslagingen heeft spr. alleen nog te voegen eene algemeene verklaring omtrent zijne staatkundige gevoelens, gevolgd van eenige opmerkingen, welke hem nuttig voorkomen, van uit deze vergaderzaal te doen uitgaan. Hij ziet bij de thans in beraadslaging gebragte wetten onder anderen aangenomen en vastgesteld algemeene constitutionnele beginselen, waarbij waarborgen voor staatkundige vrijheid en verzekering voor het bezit eener goede regering worden verkregen, welke op den duur aan de Natie niet konden of mogten worden onthouden; beginselen, allen geworteld in onze vroegere instellingen, gedeeltelijk duidelijk daarbij erkend, gedeeltelijk in de denkbeelden der Natie opgenomen, als eene uitbreiding van den geest dier instellingen, verschuldigd aan den voortgang van beschaving en verlichting. In eenige opzigten ontdekt hij versterking van het monarchaal beginsel, door verbetering van het kiesstelsel, ontbindbaarheid van de Tweede Kamer, eenheid in het ministerie, doelmatige regeling van het toezigt over het beheer van 's lands penningen, geruststelling voor iedere godsdienstige gezindheid tegen de mogelijkheid van inmenging der Regering in zaken van geloof, handhaving tevens van de oppermagt van den Staat tegenover ieder kerkgenootschap, voor zoover het naar buiten werkt, verbetering vooral van de wijze, waarop latere Grondwets-veranderingen zullen kunnen worden vastgesteld. Ziedaar, onder meerdere, vele gewigtige punten, waarvan de vaststelling hem steeds hoogst wenschelijk voorkwam, ofschoon hij in zijne vroegere betrekking, steeds geijverd heeft, om de inconsequentie te voorkomen, dat men het regt op vertegenwoordiging deed afhangen van het getal zielen, en het regt om te stemmen van een belastingsmaatstaf; eene inconsequentie, waardoor de provincie, welke hij hier vertegenwoordigt, benadeeld zou worden, indien het thans voorgestelde geene andere uitlegging toeliet. Wanneer hij zóó spreekt, is hij zich zelven bewust, dat hij zich in zijne staatkundige gevoelens gelijk blijft. Over den tijd, wanneer die punten ter sprake behoorden te worden gebragt, over de vraag, of zulks omtrent allen te gelijk behoorde plaats te hebben, heeft de red. in vroegere jaren met eenige zijner tegenwoordige medeleden kunnen verschillen; over de punten zelve, welke hij straks opnoemde, nimmer. Maar die te doen zegevieren anders dan door overtuiging in 's Konings raad of in de vergadering der vertegenwoordigers van het volk; — tot die zegepraal iets van zijne zijde aan te wenden, dat naar dwang zou kunnen gelijken, dit heeft hij steeds ongeoorloofd geacht. Evenmin kon hij het

met zijne pligten overeenbrengen, om zijne diensten aan Koning en Vaderland, waar die noodig waren en zoo lang die schenen moeijelijk gemist te kunnen worden, te onttrekken, omdat eene bestaande Grondwet, aan welke hij trouw gezworen had, hem niet in allen opzigte volmaakt toescheen. Zij echter, die zijne staatkundige loopbaan hebben gekend en gevolgd, weten, dat hij, zoodra de omstandigheden zulks gedoogden, in zijnen kring en zonder bezworen pligt te schenden, zijne beste pogingen heeft aangewend, om zijne beginselen te doen aannemen en ze tot zekere hoogte te doen slagen. Zij weten ook, dat kort daarna zijn gedrag bewezen heeft, dat hij zich bij de vervulling van dien pligt een offer heeft getroost, dat alleen ligt is geworden door de goedheid, waarmede de geëerbiedigde Vorst zijne destijds nog van de raadslagen zijner wijsheid verschillende beschouwingen en daarop gevolgd gedrag beoordeeld heeft.

Spr. meent, dat het hem geoorloofd was, hiervan thans met een enkel woord te gewagen. Vóór den 13 Maart daarvan zelfs zijdelings te spreken, veelmin eenigen ophef te maken, zou hoogst ongepast geweest zijn, zou misdadig hebben kunnen worden. Men gelieve het hem dan thans ten goede te houden, dat hij een oogenblik van zich zelven heeft gesproken. Niemand zal dit, hoopt hij, afkeuren, die met hem er prijs op stelt, om niet verkeerd door zijne medeburgers beoordeeld te worden. Hij, die op het staatkundig tooneel eene rol speelt, is maar al te vaak aan zoodanige verkeerde oordeelvellingen blootgesteld. Slechts zelden bevindt hij zich, wil hij tot het einde toe aan zijne pligten getrouw blijven, in de gelegenheid, om in het openbaar zijn' naam te handhaven. En zou hij dan nu, op het oogenblik, waarop die beginselen, welke hij aankleefde, in onze grondwettelijke instellingen, zoo hij hoopt, worden opgenomen, niet reeds daarin eenen gewigtigen prikkel vinden tot aanneming van vele, zoo al niet van alle, de in beraadslaging zijnde wetten? Spr. bezit de overtuiging niet, maar hij koestert de hoop, dat onze natie nu reeds rijp is voor het in werking brengen van al die beginselen; maar wel bezit hij de overtuiging, dat zij bij het gezond verstand en beleid, bij de kalmte, bij de zucht tot orde en tot betamelijke vrijheid tevens, welke de Natie onderscheiden, daarvoor beter dan vele andere volkeren geschikt is. Daarbij staat het bij hem vast, dat de tegenwoordige omstandigheden van dien aard zijn, dat men tot die gewigtige proeve moet overgaan, al was het ook, dat men het anderzins welligt wenschelijk had kunnen vinden, daartoe niet op eens, maar allengskens te geraken.

Na deze uiteenzetting van zijne gevoelens zal spr. ten slotte nog twee opmerkingen meêdeelen. De *eerste* strekt, om zijne stem bij die van velen zijner medeleden te voegen en te helpen voorkomen, dat de natie in geenen verkeerden waan gebragt worde. Uit deze herziening der Grondwet spruit geene bezuiniging voort, die eenigen naam mag hebben. Evenmin wordt, wat men daarvan ook van de zijde der Regering moge gezegd hebben, door eenige der nieuwe bepalingen de mogelijkheid tot belangrijke bezuinigingen in de toekomst geopend. Dit doet hem leed; want daaraan is in de eerste plaats behoefte. Onze lasten zijn drukkend; maar hij gelooft toch, dat ons nationaal inkomen, in vergelijking tot die lasten, hooger is dan door een spreker uit Vriesland is opgegeven; en is wijders van meening, dat, hoe doordrongen hij ook zij van den aard van onzen toestand, het niet nuttig is, het tafereel daarvan nog zwarter te maken dan het werkelijk is. Dit alleen is hij met allen eens, dat er zonder bezuiniging voor ons geen heil te wachten is. Maar getrouw aan het straks aangewezen standpunt van beoordeeling, zal hij hier van die bezuinigingen niet spreken of ze aanwijzen; hij sprak er alleen van, omdat hij er nimmer toe wil medewerken, om het eerlijke volk van Nederland iets anders te doen gelooven dan hetgeen hij voor waarheid houdt. Als de Natie zich voorstelde, dat zij, die bij deze staatkundige hervorming de leiding der zaken op zich genomen hebben, het stelsel van bezuiniging, waar zij zulks vermogten, in toepassing hebben gebragt, dan zal die natie zich in hare verwachting bedrogen vinden. Hij gelooft zelfs, wanneer hij het oog vestigt op de bepalingen omtrent het openbaar onderwijs, te kunnen voorspellen, dat door de gemaakte veranderingen vermeerdering, niet vermindering van uitgaven zal voortspruiten.

De *tweede* opmerking, waarmede spr. zijne rede zal besluiten, moet strekken, om het Nederlandsche volk op te wekken, om met beradenheid, maar tevens met wakkerheid en ijver, het constitutionnele leven in te treden, hetwelk het van de nieuwe instellingen ontvangt. «De Grondwet moet eene nationale kracht zijn,» heeft spr. ergens gelezen. Die uitdrukking, gelijk meerdere, uit dezelfde pen gevloeid, is niet gelukkig gekozen, omdat, zoo zij iets zal beteekenen, het woord *kracht* daarbij niet in zijne eigenlijke beteekenis voorkomt. De Grondwet moet zijn een der *middelen*, waardoor de nationale kracht zich doet kennen, zich oefent en waakzaam is; maar die Grondwet is geene kracht op zich zelve, kan vermogen geven, om kracht uit te oefenen, — maar kan geene kracht geven, waar die niet zou bestaan. Met opregten zin, met warmen ijver moeten wij ons als goede burgers er toe zetten, om van de gelegenheid, welke die Grondwet ons opent, gebruik te maken in het waarachtig belang van Koning en Vaderland; van Koning en Vaderland, wier belangen in zijn oog steeds onafscheidelijk waren. Doen wij zulks niet, dan zullen de middelen, welke ons tot welzijn van het Vaderland, tot eigen welzijn, geschonken waren, tegen het belang van dat vaderland, tegen ons zelve, worden aangewend; dan zal hetgeen men leven waande, dood en verderf worden.

Veel hecht de red. aan goede instellingen, maar minder nog daaraan dan aan eenen goeden openbaren geest. Zonder den laatsten baten de eerste niet: terwijl een goede openbare geest slechte instellingen kan verbeteren of schadeloos maken. — Die openbare geest, zoo eindigt spr., zij levendig onder ons. Tot opwekking daarvan moge ieder in zijnen kring medewerken. Onze werkkring veroorlooft ons, zulks nu reeds te doen door het goedkeuren der bepalingen, welke de ontwikkeling van dien volksgeest bevorderen. *Van Hogendorp* heeft in gelijken zin over het heil eener ontwikkeling van den openbaren geest geschreven. Daarbij kunnen ook wij zelve niet genoeg doordrongen zijn van en niet genoeg anderen opwekken om te gelooven aan de waarheid der stelling: dat, waar de burgerij meerdere regten verkrijgt, zij bij de uitoefening daarvan al haren ijver en al hare geestkracht moet aanwenden, zoo zij niet verlangt, dat de vermeerdering van hare kracht tot vermeerdering van hare onheilen zal strekken.

Mogen onze beraadslagingen, bij de vaststelling van vele goede verbeteringen, vooral mede er toe strekken, om den openbaren geest bij het welgezinde Nederlandsche volk meer en meer levendig te doen maken; en moge die openbare geest, gesterkt door Gods zegen, heilzame vruchten doen plukken van het werk, dat wij tot stand helpen brengen!

De heer *de Bosch Kemper* is doordrongen van al het gewigt des oogenbliks. Hij is geroepen zijne stem uit te brengen over wetten, waarvan het bekend is dat hij die fel bestreden heeft. Hij zal echter thans onbevangen te werk gaan. De vraag, wat regt of wat onregt is, moge gewigtig zijn, zij kan echter meestal aan een eenvoudig beginsel getoetst worden. Men behoeft niet te vragen, welke de gevolgen van het antwoord zullen zijn. Hier moet men zeggen: «doe wel en zie niet om.» Hier moeten de woorden van den geachten leeraar des sprekers uit Leiden gelden, dat, wanneer men van onregt overtuigd is, men niet op het gevaar der beslissing moet letten. Er is, zegt spr., in de voordragten geene enkele bepaling, waarop niet dat antwoord kan gegeven worden. Er is gezegd, dat de leer der volks-souvereiniteit te huldigen in strijd is met den goddelijken wil. Ook spr. noemt de volks-souvereiniteit gevaarlijk: Frankrijk heeft daarvan het voorbeeld gegeven. Maar hij ontkent, dat die begrippen in de aangeboden grondwet gelegen zijn. De eed, aan den Koning, de eed, aan de leden der Kamers opgelegd, verpligt niet op de volksmeening te letten.

Is het, vraagt de red., in deze oogenblikken staatkundig, de voordragten aan te nemen? Op de lessen der geschiedenis, op het tegenwoordige oogenblik en op mogelijke gebeurtenissen moet bij de beslissing daarover gelet worden. Hieromtrent is de gewone mensch nu bij onvolledene kennis van het voorledene, bij het eenzijdig oordeel van het tegenwoordige en bij eene verborgene toekomst, bijna besluiteloos, welk antwoord te geven. En toch wordt er een antwoord gevorderd! Na eene naauwgezette overweging zal spr. dit ook geven. Door de vele gebreken, welke in de staats-instellingen aanwezig waren, werd reeds lang eene herziening gevorderd. Jaren lang is die, tot groot nadeel van het land, uitgesteld gebleven. De politieke gebeurtenissen vorderen thans dringend eene spoedige herziening, waarbij op de eischen des tijds, niet op die des volks, gelet moet worden. Spr. ontkent aan het volk het regt, om te beslissen, wat zaak is te herzien. Het is echter staatkundig, te letten op de behoeften des tijds en der omstandigheden. Het geldt het groote beginsel, om den stroom tijdig door dammen te keeren. Wij hebben het geluk, dat in ons Vaderland volkomen overeenstemming tusschen Regering, Vertegenwoordiging en Natie bestaat, tot handhaving van den monarchalen regeringsvorm, tot uitsluiting der volks-souvereiniteit, en tot verduidelijking der grondwettelijke bepalingen.

Maar, vraagt spr., voldoen de voordragten aan de behoeften des tijds? Hij kan daarop geen volkomen bevestigend antwoord geven. Verduidelijking is op vele plaatsen achterwege gebleven. Bij eene administrative regtsmagt strijdt het tegen de rede, dat de commissaris des Konings in het collegie van Gedeputeerde Staten mede stemme. In gewone administrative zaken is dit billijk, maar dáár, waar het geldt militie, schutterij, personele belasting, enz. is dit eene onduidelijkheid. Onze tijd vordert uitbreiding van deelneming in het kiesregt, en men sluit velen daarvan uit. Onze tijd vordert, dat men zelf en vrijelijk verkieze, en men maakt de keuze voor zich zelven zoo weinig mogelijk: men zal meerendeels kiezen personen, die men niet kent en de vrijheid zal zoo beperkt zijn, dat men slechts tusschen *twee* kandidaten zal kunnen stemmen. — Het is eene behoefte des tijds, dat de Vertegenwoordiging de belangen des volks kenne, en men draagt voor, dat zij de meeste kans zullen hebben verkozen te worden, die zich zelven op den voorgrond stellen en de kiezers met schoonklinkende woorden trachten te winnen. Bij het gering getal van 68 leden der Kamer zullen de ministers ook plaats kunnen nemen. Men zegge niet: het kwaad wordt weggenomen, doordien een lid, tot den ministers-zetel verheven wordende, zich aan eene herkiezing moet onderwerpen. Maar wie geeft den waarborg, dat dat herkozen lid, gedurende de jaren, dat zijn mandaat duurt, met gelijke onafhankelijkheid de beide betrekkingen zal waarnemen? Spr. wacht van de regtstreeksche verkiezingen weinig goede gevolgen. Er zal veel leven zijn, veel deelneming des volks in schijn, maar weinig in waarheid; een aanzienlijk getal kiezers op het papier, weinig inderdaad. En welke strijd zal er tusschen de kandidaten gevoerd worden! Zal die strijd niet dikwijls tot hier in deze Kamer voortgezet worden? De Regering heeft dit zelve begrepen, door het bolwerk der Eerste Kamer op te rigten, een bolwerk echter, op een zandgrond gebouwd. Het is eene nieuwe inrigting op eene oude leest geschoeid, welke weinig nationaals heeft, en ons sedert 1815 tegen den wil der geheele Natie is opgedrongen. Zal zulk eene instelling een bolwerk tegen oproer of overijlde besluiten der Tweede Kamer zijn? Bovendien, zijn er zoodanig overijlde besluiten, dan zou toch altijd de Raad van State tot het geven van advijs aanwezig zijn. Bij de oude Republiek, zoo roemrijk in groote daden, is er bij de vertegenwoordiging nooit eene afscheiding geweest tusschen de afgevaardigden des volks. De aristocratie en de afgevaardigden der steden waren steeds te zamen: geene afscheiding van aristocratie en burgerij voegde aan Nederland. In 1798 werden ook twee kamers opgerigt. Er ontstond daardoor echter zoo veel botsing, dat men, na er de nadeelen van ondervonden te hebben, weder tot eene enkele kamer terugkeerde. In 1813 werd aan geene Eerste Kamer gedacht. Eerst bij de Grondwet van 1815 werd die, op aandrang der Belgen, ingevoerd.

Omtrent al die bezwaren, had spr. gewenscht, dat men een' anderen weg ware ingeslagen. Bij de uitbreiding van het kiesregt, had hij het getal stemgeregtigden niet beperkt, maar uitgebreid gewenscht. Zij, die zich aanmelden als kiezers, moesten in wijken verdeeld worden, en men had de volstrekte meerderheid bij de verkiezingen bepaald in de Grondwet moeten uitdrukken. Dan ware men tot meerdere waarheid gekomen, en bij zoodanig stelsel zou eene Eerste Kamer gerust gemist kunnen worden. In één woord, spr. had gewenscht, dat men terug ware gegaan tot de Grondwet van 1814, gewijzigd naar de behoeften des tijds en ontdaan van de daaraan klevende gebreken. Daarvoor zou men grond gevonden hebben in de geschiedenis van het gebeurde en de fouten, sedert 30 jaren begaan.

Maar, vraagt spr., zal hij, omdat hij dit stelsel beter keurt, de tegenwoordige voordragten verwerpen? Hij gelooft niet dit te moeten doen. Welke zekerheid heeft hij, dat, na eene afstemming, hij staatkundige beginselen in zijn geest zal erlangen? Welligt zullen die alsdan voor te dragen bepalingen nog minder zijne goedkeuring wegdragen. In het belang van het vaderland meent hij den strijd te moeten opgeven, omdat hij in dien strijd, in de bestaande omstandigheden, geen heil en geen vooruitzigt van iets beters ziet. Zijne stem zal dus afhankelijk zijn van de gevaren eener verwerping, van de gevolgen eener aanneming.

Wat de gevaren betreft, spr. vreest van de verwerping geene onrust. De Nederlandsche Natie is bezadigd en ordelievend; de burgerklasse heeft te hoog belang bij algemeene rust, en is onderworpen aan de wet. Wanneer de Vertegenwoordiging de voordragten verwierp, zou de Natie daarin berusten. Maar spr. vreest van de verwerping eene onzekerheid, welke daarvan het noodzakelijk gevolg zou wezen. Men weet niet, welke omstandigheden boven ons hoofd hangen. Rondom ons is eene vulkaan. Elke maand, elke week kunnen wij er de schokken van gevoelen. Zullen wij bij die omstandigheden raadplegen over de beste staats-instelling? Het is reeds een voordeel, dat men de verandering der Grondwet op eene wettige wijze kan tot stand brengen. Men moet den tijd niet laten voorbijgaan. Spr. vreest van eene verwerping het voortduren van den provisionnelen toestand. Door de omstandigheden is alles thans slechts tijdelijk. Wat zouden nu de gevolgen der verwerping van een of meerdere hoofdstukken zijn? Wanorde in onze financiën. Reeds te lang heeft men zich met politieke beschouwingen bezig gehouden, er zijn dringend noodzakelijke aangelegenheden onafgedaan gebleven. Spr. zal niet medewerken, om dien provisionnelen toestand te doen voortduren. — Bij deze stellige nadeelen voegen zich bovendien eenige voordeelen tot aanneming der ontwerpen. Spr. moet erkennen, dat vele gebreken hersteld zijn. Door eene afstemming nu zullen die verbeteringen uitgesteld worden. Daarbij heeft de Regering in vele veranderingen toegegeven omtrent punten, waartegen voor den redenaar bij de ontwerpen oorspronkelijk groot bezwaar bestond. Spr. erkent het, dat hij daaromtrent niet het stilzwijgen bewaard heeft, en deswege zijne bezwaren in eene brochure heeft medegedeeld. Aan het slot daarvan heeft hij intusschen gezegd, dat men de moeijelijkheden, waarin de Regering door den loop der gebeurtenissen gewikkeld is, niet ontkennen mag, en elk staatsburger, die zijn vaderland lief heeft en botsingen tracht te vermijden, veel van zijne gevoelens zal moeten ten offer brengen. — Drie punten, zeide hij echter, mogten niet opgegeven worden: 1°. geene vrijheid van onderwijs, zonder de uitdrukkelijke bepaling, dat de Regering zal zorgen, dat in iedere gemeente openbaar onderwijs van overheidswege gegeven worde; 2°. geene verkiezingen, dan met volstrekte meerderheid; 3°. de veranderingen in de Grondwet, overeenkomstig de wijze, door de Staten-Generaal voorgesteld.

Aan die punten is grootendeels toegegeven, en dan vindt de red. geene vrijheid, zijne stem langer te weigeren. Wat hem ook bepaald tot de aanneming noopt, is omdat aan betamelijke volkswenschen is toegegeven. Daardoor zal men het ontstaan van een krachtig bestuur in de hand werken. Spr. verlangt zoodanig bestuur sterk genoeg, om elke aanranding te keer te gaan. Daarin ziet hij de herleving van het geschokte vertrouwen. Tevens zou hij echter de herziening rampzalig vinden, wanneer daarvan het gevolg zou wezen het ontstaan van een zwak bestuur, dat zou drijven op het onzekere kompas der volksmeening, dat, bij den minsten tegenstand der Kamers, dadelijk een beroep op het volk zou doen, en de rust door beloften zou koopen. Een goed, krachtig bestuur doet veel en belooft weinig. De wetten, welke ten gevolge van de herziening der Grondwet zullen moeten worden gemaakt, zijn meer dan *veertig* in getal. Spr. verheugt zich, dat dit getal zoo groot zij. Juist daardoor zal het mogelijk wezen, eenheid van stelsel te erlangen. Mogt, zegt hij, eene goede inrigting van den Raad van State daartoe bevorderlijk zijn! Men wenscht bezuinigingen. Die wensch rust op *twee* gronden: Men hoopt staatkundige vereenvoudigingen en verligting in de belastingen. Spr. vreest, dat men zich teleurgesteld zal vinden, wanneer men alleen door bezuiniging eene vermindering van lasten wil erlangen. Hetgeen op eene begrooting van 70 millioen kan bezuinigd worden, is niet aanzienlijk, terwijl de interest-betaling verzekerd moet blijven. Meer hangt het hier af van een' kundigen minister van financiën. Men zal echter beide kunnen vereenigen, en dan dringt spreker ten sterkste op bezuiniging aan, ofschoon aan den anderen kant waarschuwende tegen hen, die met allerlei plannen van bezuiniging optreden. — Men wenscht een veranderd belastingsstelsel, schrijvende aan het bestaande de toenemende armoede toe. Spreker gelooft, dat dit oordeel eenzijdig is, naardien in andere landen andere stelsels zijn aangenomen, en dáár evenzeer pauperisme heerscht. Hij geeft echter toe, dat er in het belastingsstelsel vele verbeteringen kunnen worden ingevoerd. Daarbij kunnen vele hindernissen voor handel en nijverheid weggenomen worden. — Men wenscht, dat de band tusschen Regering en Volk naauwer moge worden toegehaald. Spreker erkent gaarne, dat daartoe noodzakelijkheid bestaat. De Regering kan daarbij aan volkswenschen gehoor verleenen, niet zoo als die in de dagbladen worden uitgedrukt, maar zij kan acht slaan op het goede, dat in de openbare geschriften voorkomt; zij kan nut trekken uit de zoo menigvuldige in ons land bestaande vereenigingen, van landbouw, van kunsten en wetenschappen, enz. Men wenscht door de Grondwets-herziening eensgezindheid te bevorderen. Zij kan dit, wanneer daartoe van alle zijden medegewerkt wordt. Bij de gebeurtenissen, welke elders plaats hebben, bij de regeringloosheid, welke zoo vele theoriën ten gevolge hebben, moeten allen, die orde lief hebben, daartoe medewerken. Het is de overtuiging des sprekers, de Grondwets-herziening kan eendragt bevorderen en tot heil van het Vaderland medewerken. De Grondwet is uit haren aard niet dan een vorm, en spr. is het met den vorigen redenaar eens, de vorm kan nooit eene nationale kracht zijn. Met God in het hart, met kennis in het hoofd, en met innige vaderlandsliefde, wanhoopt spreker niet, al schokt ook de bodem van Europa. — Hij geeft als slotsom zijner redeneringen op: hij heeft onderscheidene bezwaren, doch ziet tevens in de verwerping zoo onoverkomelijke bezwaren voor de welvaart des landt, dat hij het niet op zijn geweten durft nemen de ontwerpen af te stemmen. Op God vertrouwende en met *Oranje* aan het hoofd, hoopt hij eene goede toekomst voor de Nederlandsche natie!

— In de zitting van heden zijn de beraadslagingen voortgezet en de algemeene discussiën ten einde gebragt. Ten slotte is met eene meerderheid van 96 tegen 17 stemmen het eerste ontwerp, hoofdstuk I (*van het Rijk en zijn inwoners*) *aangenomen*. De beraadslagingen over de ontwerpen is op morgen bepaald.

NB. In het vorige n°. van het *Bijblad* is, op bladz. 2, bij vergissing gesteld de naam van den heer *Sloet*. In plaats daarvan was het de heer *Kroef*, die gesproken heeft. De heer *Sloet* van Gelderland heeft eerst later het woord gevoerd. Een overzigt zijner rede is bereids in andere dagbladen medegedeeld.

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, 4 October.

Bij besluit van 2 October jl., n°. 71, heeft Z. M. aan Mr. *A. W.* baron *van Pallandt van Beerse* en aan den generaal baron *Chassé*, op hun verzoek, eervol ontslag verleend uit de betrekking van lid der Eerste Kamer van de Staten-Generaal.

— Z. M. heeft benoemd tot leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal Mr. *P. G. Sevenstern*, procureur-generaal bij het Prov. Geregtshof in Groningen, en *O. A.* graaf *van Bylandt*.

— Naar men verneemt, zal Z. K. H. Prins *Hendrik* zich op den 10 dezer naar het Nieuwe Diep begeven, ten einde de schepen in oogenschouw te nemen, die bestemd zijn, om de troepen naar de overzeesche bezittingen in te nemen.

Te 's Gravenhage, bij GEBROEDERS BELINFANTE.

Vervolg der
Arnhemsche Courant,
Van Donderdag 5 October 1848.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL IN DUBBELEN GETALE.

(*Vervolg der zitting van dingsdag 3 october.*)

De heer *van Roijen* dringt vooral aan op bezuiniging, vereenvoudiging, vermindering van lasten, vermindering van de zoo groote uitgaven van oorlog en vestingwerken. Hij ontwikkelt zijne meening breedvoerig, dat onze gansche staatshuishouding op te grooten voet is ingerigt. Hij dringt aan op het daarstellen van openbare werken, ten einde handenarbeid te verschaffen, en besluit met ernstig te wijzen op de gebiedende noodzakelijkheid van eenvoudig en zuinig beheer, het terugkomen tot den ouden regel, om de tering naar de nering te zetten.

De heer *Mees* (uit Groningen) zal kortelijk rekenschap van zijne uit te brengen stem geven. In onderscheidene wetten vindt hij heilzame voorschriften, in andere treft hij bepalingen aan, welke hij minder gaarne opgenomen had gezien; zijne goedkeuring kan, wat de hoofdpunten betreft, onder anderen, wegdragen het regt van vereeniging, de bepalingen nopens godsdienst en onderwijs; — minder keurt hij goed de bepaling van het inkomen der Kroon en des Prinsen *van Oranje*. De antwoorden der regering over de Kroon-domeinen hebben hem niet voldaan; de wijze van zamenstelling der vertegenwoordiging, althans wat de Tweede Kamer betreft, komt hem niet aannemelijk voor. Liever had hij de verkiezingen aan kies-collegiën opgedragen gezien; vooral ook mishaagt hem de gebiedende bepaling, dat de belastingen, door de Provinciale Staten te heffen tot dekking van provinciale uitgaven, door de wet moeten worden bekrachtigd; iets, waaruit spreker belemmering en vertraging vreest.

Alsnu stelt spreker de vraag of hij thans, omdat hij zich met al het voorgestelde niet geheel kan vereenigen, tot afstemming moet besluiten? Hij zal handelen zoodanig, dat, wanneer het overwigt van het goede grooter is dan dat van hetgeen hij minder wenschelijk keurt, hij alsdan zal goedkeuren, en evenzoo omgekeerd.

De heer *Sloet tot Oldhuis* herinnert, dat er twee soorten van staatkunde bestaan, die van den dag, en die voor de toekomst. De eerste wordt geheel beheerscht door het heden, en geslingerd naar de berigten, die uit Frankrijk of Duitschland worden ontvangen. Haar maatstaf is de standaard der effecten. Aan die staatkunde heeft Nederland zijnen zwaren schuldenlast te wijten. Maar de andere staatkunde plaatst zich tusschen het verledene en de toekomst: zij verliest nog het een, noch de andere uit het oog; het is deze staatkunde, die spreker verklaart te zijn toegedaan; hij houdt den blik geslagen op de lange reeks van onvervulde beloften tot bezuiniging; hij wenscht het staatsgebouw op een zuinigen en eenvoudigen voet ingerigt en opgetrokken te zien; hij wenscht dat gebouw op krachtige grondslagen te vestigen, zoodat het in staat zal wezen om onverhoopt mogelijke gevaren te trotseren; hij wenscht, dat de herziening der grondwet plaats vinde met het oog op de finantiëele gesteldheid des lands, op de geaardheid der Nederlandsche natie, op de eenvoudigheid, die wij verlangen, en met eerbiediging van het koninklijk gezag. Toetst spreker nu de ontwerpen aan de ontwikkelde beginselen dier wijze staatkunde, dan spreekt het van zelve, dat hij ze niet kan beschouwen als meesterstukken van wijze staatkunde, en dat hij ook niet gelooft, dat daardoor het geluk van den Staat zal worden gewaarborgd; hij vreest dat daaruit eene wankelbaarheid in het bestuur zal te weeg gebragt worden, welke hij als een groot nadeel voor het rijk beschouwt. Hij kan niet toegeven, dat de bestaande grondwet als de eenige of voorname oorzaak zou moeten beschouwd worden van den achteruitgang van 's lands zaken, of van de klagten, die zich hier of daar mogten hebben opgedaan.

Hij kan evenmin toegeven, dat onder die grondwet, geen volksgeluk zou hebben kunnen voortvloeijen. Hij meent, dat wij onder de bestaande grondwet eene mate van burgerlijke en staatkundige vrijheid genoten, zoo als onze voorvaderen nimmer gekend hebben. Maar men heeft waargenomen dat het niet wel ging met het land, dat de ontwikkeling van zedelijke, verstandelijke en materiëele krachten des volks veel te wenschen overliet; men zag het productief gebruik van 's lands gelden over het hooofd. Toen heeft men op de grondwetsherziening aangedrongen, alsof het geluk van den Staat daarvan geheel afhing; de druk der belastingen, de ongrondwettige vervolgingen der protestanten, uitsluiting van talentvolle mannen, verheffing van mannen bekend door hunne onwetendheid, die later tot hunnen armen in het pensioenfonds gewenteld zijn, de kunstmatige afkeering van alle talenten; een en ander gaf tot ontevredenheid, tot klagten aanleiding en deed bedenkelijke verschijnselen ontstaan, tot dat de Koning zich uit de strikken van het behoud losscheurde. Spreker herinnert nu wat er in Frankrijk en in Duitschland in den laatsten tijd is voorgevallen en wijst op het communisme, dat daar verkondigd wordt. Slaat hij nu het oog op de tegenwoordige wets-ontwerpen, dan mag hij het niet ontveinzen, dat de geest en strekking daarvan in menig opzigt eene treurige gewaarwording bij hem hebben te weeg gebragt. Immers het gevolg daarvan zal zijn, dat er vooreerst nog geen einde aan de herziening komen zal. Immers, er zullen onderscheidene jaren verloopen voor dat de organieke wetten, die daarvan het gevolg zullen wezen, tot stand zullen worden gebragt. De nieuwe wetgever zal wèlligt geen tijd hebben, om zoo vele andere wetten, waaraan dringende behoefte bestaat, tot stand te brengen. De politieke beweging kan welligt nog jaren voortduren. Spreker acht het hoogst gevaarlijk, zoo vele punten aan den gewonen wetgever over te laten. De vastelling der organieke wetten zal drie jaren behoeven; deze jaren zijn voldoende, om den toestand van een land te veranderen. Spreker kan in de voordragten niet die eenvoudigheid ontwaren, die hij zoo gaarne bij deze herziening op den voorgrond had gesteld gezien. Hij brengt gaarne hulde aan de vaderlandsliefde van de leden der Staats-Commissie, die door den Koning belast werd met het vervaardigen van een ontwerp tot grondwets-herziening; doch hij beschouwt haar als schroomvallig en zich zelve wantrouwende; zij liet het onderhoud van het gebouw even kostbaar als vroeger; het is alzoo onzeker of de Natie zich in dat nieuwe gebouw wel meer op haar gemak zal bevinden dan onder de bestaande grondwet. Het vorig gebouw is te duur geweest ter bewoning; maar het nieuwe zal niet beterkoop zijn. Men had meer kunnen doen: de Eerste Kamer en de Raad van State hadden zonder gevaar afgeschaft kunnen worden. Wat de Eerste Kamer aangaat, herinnert hij aan de woorden van *Ancillon*: die de Eerste Kamer, eene belagchelijke naäperij van de constitutie van Engeland noemt. Hij wenscht de natiën met zoodanige Eerste Kamers hartelijk geluk. In Noord-Amerika vertegenwoordigt de senaat het *federatieve* beginsel. Inderdaad hebben wij daarvoor geen voorbeeld noodig. Het Hoogerhuis in Engeland vertegenwoordigt den hoogen adel en de aristocratie, de beschermende regten, de sinecures en wat niet al ongerijmds en onregtvaardigs meer. Het Hoogerhuis in Engeland heeft wel de kroon in gevaar kunnen brengen, het heeft haar nimmer gered of staande gehouden. Hij kan ook niet toegeven, dat het behoud der rust in België juist aan het bestaan van den senaat zou toe te schrijven zijn. Indien men echter eene Eerste Kamer had willen behouden, dan had men haar krachtig dienen zamen te stellen; dan had men haar moeten verleenen het regt van amendement en andere waarborgen. Doch het is niet te ontveinzen, dat de Eerste Kamer geene symphatiën bij de natie heeft opgewekt en duizenden hunne afkeuring daarvan hebben doen blijken. De toekomstige Eerste Kamer zal zijn een staatkundig onding. Het zal niet genoeg wezen, dat men bij God en bij menschen hoog zal staan aangeteekend, om in de Eerste Kamer zitting te kunnen nemen; neen men zal tot dat einde bij den ontvanger van 's rijks directe belastingen hoog aangeslagen moeten worden: verdiensten, talenten zullen worden uitgesloten, wanneer geen bezit van geld daaraan mogt verbonden wezen.

Ook de Raad van State mist bij ons allen historischen grondslag; zoodanige Raad behoort in het Oosten te huis en kan dáár waarborgen tegen willekeur opleveren. Onze groote stadhouders hebben nooit zoodanigen raad gehad, of behoefte daaraan gevoeld. *Marnix van St. Aldegonde*, *Constantinus Huygens* en *Fagel* waren de bekwame raadslieden van *Willem den Eersten*, *Frederik Hendrik* en *Willem den Derden* Wat den Raad van State aangaat, men zal eene instelling daarstellen, zonder eigenlijk te weten, wat het voor een collegie zal worden. Alles is hieromtrent overgelaten aan den toekomstigen wetgever, die echter te vergeefs naar de beginselen deswege in de grondwet zal zoeken. De Eerste Kamer en Raad van State zullen aan traktementen, verblijfkosten, drukloonen enz., twee tonnen gouds in het jaar verslinden. Dat bedrag representeert een kapitaal van vijf millioenen tegen 4 pCt. Voor dat kapitaal zouden nuttige werken uitgevoerd en tot stand kunnen gebragt worden; daardoor zou de natie nieuwen moed verkrijgen; duizenden zouden alsdan op eene eerlijke wijze werk kunnen vinden. Welligt dat men hem, spreker, beschuldigt, dat hij de zaken uit een te materiëel gezigtspunt beschouwt; doch het zijn de beginselen der wetenschap, die hem tot deze beschouwingen hebben geleid, en die nog dezer dagen door eenen *Michel Chevalier* in Frankrijk zegevierend zijn ontwikkeld. Het is op alle deze gronden, dat spreker zich genoopt vindt, om de IIde en IIIde ontwerpen af te stemmen. Hij kan en mag niet op één oogenblik de beginselen verloochenen, die hij steeds is toegedaan geweest. Met een gerust geweten wenscht hij naar zijne haardstede terug te keeren. Hij ducht geene beroering in den Staat. Mogten onverhoopt *Catilina's* in het vaderland optreden, dan zullen hunne snoode pogingen afstuiten op den loffelijken geest des volks. Er moge in den lande verschil van staatkundige gevoelens aanwezig zijn, doch gelukkig bestaan er geene staatkundige partijen in den Staat. De armen weten hier, dat het bestaan van rijken voor hen gelukkig is. Men moet zijne afstemming ook niet wijten aan eenig wantrouwen jegens de tegenwoordige ministers. Hij brengt hun gaarne openlijk zijnen dank, dat zij geen oogenblik geaarzeld hebben, om in moeijelijke tijden het roer van staat in handen te nemen; hij wenscht hun geluk met zooveel burgermoed. Het doet hem zelfs in sommige opzigten leed, dat hij de ontwerpen no. II en III en wegens de Defensie niet kan aannemen, omdat hij daarin eene heilzame en gelukkige ontwikkeling der staatkundige vrijheid ontwaart. Doch hij houdt zich overtuigd, dat bij den loop, dien de zaken genomen hebben, het nuttige en noodzakelijke, dat in de ontwerpen gelegen is, niet zal achterwege blijven. Laat ons ons dan niet overhaasten en indachtig wezen aan het gezegde van den Romeinschen schrijver *Tacitus*, dat het ligchaam van den Staat, even als van den mensch spoedig eene ziekte opdoet, maar langzaam van de ziekte herstelt.

De heer *Caan* is mede van oordeel, dat de roeping dezer Vergadering niet bestaat in het onderzoek van al de bijzondere deelen van de tegenwoordige ontwerpen, noch het verlangen uit te drukken tot bepaalde wijzigingen of verbeteringen. Zij is ook volgens hem alleen geroepen, om hare goed- of afkeurende stem over dezelve uit te brengen; daartoe moet zich alsnu hare taak bepalen. Wel kan het dienstig zijn, die algemeene opmerkingen te maken, welke der regering tot wenken kunnen strekken voor al die wetten, welke het uitvloeisel zullen zijn van deze grondwet, nadat ze aldus zal zijn aangenomen. Hij zal deze ontwerpen aannemen en treedt in eene korte ontwikkeling van eenige punten. In het eerste ontwerp heeft hij met veel genoegen de bepalingen omtrent Limburg gelezen. Wat het erkende regt van vereeniging betreft, bij den spreker is daaromtrent geenerlei bezwaar hoegenaamd meer overgebleven, na de inlichtingen door den ministerraad. In het 2de ontwerp had hij gaarne iets anders gezien wegens het Huis des Konings dan het nu voorgestelde. Vreemd toch en zonderling komt hem de opnoeming van *twee* vorsten, als het ware regerend, daarin voor. Met veel belangstelling heeft de redenaar in artikel 11 van datzelfde ontwerp de bepalingen van finantiëelen aard gelezen; hij had echter ook voor de toekomst diezelfde bepalingen in artt. 34 en 36 gaarne gezien, alleen omdat het zoo hooge cijfer van *f* 36,531,136 den jaarlijkschen rentelast uitmaakt. Wat den Raad van State betreft, verklaart de spreker, dat hij, na zijne loopbaan ruim veertig jaren geleden te hebben begonnen, na de werkzaamheden van dat staats-collegie zorgvuldig te hebben nagegaan, ongaarne die belangrijke instelling wilde afgeschaft zien. Ten aanzien der directe verkiezing van de leden der Tweede Kamer had de redenaar gaarne gezien, dat het opmaken der stemmen bij *volstrekte* meerderheid geschiedde. Hij kan zich moeijelijk vereenigen met de bepalingen omtrent besluiten, door den Koning te vernietigen, ingeval ze met de wetten of het algemeen belang mogten bevonden worden te strijden. De afschaffing van het regt van placet kan spreker, als eene onnoodige bepaling, goedkeuren. Na nog ter loops eenige bedenkingen te hebben in het midden gebragt, verklaart de redenaar, dat hij volgaarne zijne stem aan al de ontwerpen zal geven. Hij is der regering dankbaar voor al de zorg en naauwgezetheid, waarmede zij deze zoo gewigtige aangelegenheid heeft behandeld; hij hoopt en vertrouwt, dat zij met ernst den weg van bezuiniging en vereenvoudiging zal bewandelen, opdat daardoor de lasten des volks verminderd worden; dat zij door afdoende maatregelen het duurzaam welzijn van den Staat grootelijks zal bevorderen.

De heer *den Tex*, na eene korte herinnering aan zijn lidmaatschap der gewone Kamer, welke hij eerst vóór twee jaren had verlaten, wijst op het gewigt van het oogenblik, nu in Nederland kalm en bedaard over eene grondwetsherziening wordt beraadslaagd, terwijl elders in Europa onrust en woeling alle bezadigde beraadslaging schijnen te verhinderen.

De spreker herinnert voorts de wenschen, vóór eenige jaren reeds uit deze Kamer tot den troon opgezonden naar eene gepaste grondwets-herziening; die van wege de kroon zou worden aangeboden. Toen ware zulke herziening vrij wat gemakkelijker geweest dan thans; treurig voorbeeld van hetgeen gebeurt, wanneer wezenlijke behoeften op haren tijd niet wordrn erkend.

De taak der dubbele Kamer komt hem verder voor meer eene politische te zijn dan eene wetgevende. Die Kamer is naar zijne meening vooral bestemd om toe te zien, dat geene het heil des vaderlands op het spel zettende instellingen worden aangenomen. Uit dit oogpunt zal hij de ontwerpen beoordeelen. Beschouwingen omtrent de grondslagen van het staatsregt, omtrent de vordering der burgerstaten, omtrent de staatsregterlijke strekking der voorgedragen ontwerpen waren gisteren voorgedragen, welke den spreker nu tot onderscheiden opmerkingen aanleiding geven. Hij verklaart zich evenzeer tegen de theocratische beginselen van staatsregt als tegen de begrippen van volks-oppermagt. Onder de leiding eener alwijze Voorzienigheid staan Vorsten en volken, maar de zelf-werkzaamheid van den mensch blijft daaronder alleen bestaan. Ten aanzien van de strekking der ontwerpen, ziet hij in dezelve nog altijd de beginselen eener grondwettige monarchie aan bepaalde regelen en waarborgen verbonden. Gebreken, die zich later kunnen ontdekken, zullen ligtelijk kunnen hersteld worden, doordien de herziening der grondwet zooveel gemakkelijker is gemaakt. Ongetwijfeld hebben de staatsgebeurtenissen der jong-

ste tijden invloed gehad op de ontwerpen, doch zulks kon ook wel niet anders. Veel is er verder boven en behalve grondwets-herziening voor Nederland te verrigten. Uitbreiding van staatkundige regten zullen de nieuwe grondwettige instellingen verleenen. Maar vele maatschappelijke vragen, vele staathuishoudkundige onderwerpen behooren al dadelijk de aandacht der regering, ja, de aandacht van alle verlichte en weldenkende staatsburgers te vestigen, opdat in zoovele opzigten in de ware belangen en behoeften der natie moge worden voorzien. De spreker besloot zijne rede met opwekking tot het aan den dag leggen van belangstelling in de openbare aangelegenheden door alle verlichte en gezeten staatsburgers. De openbare geest behoeft verlevendiging. De vaderlandslievende Nederlander behoort met naauwgezetheid gebruik te maken van zijne staatkundige regten, opdat tot het waarnemen der staatsbelangen geroepen worden zij, die het algemeen vertrouwen werkelijk verdienen. In de harten der burgeren moet pligtbesef wonen. Die gezindheid is de hechtste steun van volksgeluk en regt. »Zoo," dus sluit de spreker, »met vertrouwen »de toekomst te gemoet gegaan. God geve, dat aan »dat vertrouwen moge worden beantwoord."

De heer *Backer* verklaart zich vóór de verschillende ontwerpen. Hij is voor de verkiezingen, zoo als die nu worden voorgesteld. Hij hoopt dat die, door onverschilligheid of onberadenheid, geene nadeelige gevolgen zullen hebben. — De vrijheid van godsdienst en onderwijs leveren een onderpand tot algemeene tevredenheid op. Hij zal tot al dat goede medewerken.

De heer *Heerkens* verdedigt mede de voordragten. Door deze is de weg van bezuiniging en vereenvoudiging aan de volgende wetgeving opgedragen. Door de aanneming daarvan zal een einde gemaakt worden aan zoovele staatkundige beschouwingen, waarmede men zich reeds te lang heeft beziggehouden en waardoor de materiëele belangen benadeeld werden.

De heer *Kaars Sijpestein* ontwikkelt eenige bij hem nog bestaande bezwaren, zoowel omtrent de bepalingen nopens de kolonien, het behoud van den Raad van State, en de voorschriften van het kiesreglement. Hij dringt krachtig aan op bezuiniging en vereenvoudiging en herinnert daarbij, dat het verleenen van politische regten niet veel beteekent, wanneer de materiëele belangen niet op het oog worden gehouden, als handel en nijverheid niet bloeijen. Hij zal zijne goedkeuring aan de voordragten niet onthouden en beveelt eene goede toepassing der nieuwe grondbeginselen van het staatsregt en principes van regering ernstig aan.

De heer *van Hall* ving zijne rede aan met op te merken, dat de eerste vraag, welke men zich in de betrekking waarin hij hier optreedt, te doen heeft, deze is: of en welk nut men in die betrekking het vaderland zal kunnen toebrengen? Geene andere overwegingen, geene andere gezigtspunten komen daarbij in aanmerking en dus ook niet de vraag of men in het oog zijner landgenooten uitblinken of welligt schitteren zal. De betrekking hier te vervullen heeft spreker aangenomen, omdat hij de eerste vraag toestemmend heeft beantwoord. Op welke wijze dat nut kan aangebragt worden, behoeft spreker hier niet te ontwikkelen. Het standpunt, waarop de grondwet deze vergadering geplaatst heeft, de periode der grondwets-herziening waarin wij ons op dit oogenblik bevinden, wijst die weg van zelven aan. Er is geene verandering in de aan de dubbele Kamer voorgelegde wetten mogelijk. De regering zelve is niet bij magte eenige verandering aan te brengen; al zijn de ministers nog zoo zeer voor overtuiging vatbaar, al wilden zij op sommige punten toegeven, al werden zij door geene antecedenten gebonden, zij kunnen geene veranderingen meer maken. Er blijft derhalve voor deze Kamer niet anders over dan aannemen of verwerpen; maar, daarvan is dan ook het noodzakelijk gevolg, dat wij iedere wet in haar geheel moeten beschouwen; niet, dat men bij de bijzondere bepalingen der onderscheidene voordragten niet zoude mogen stilstaan om te overwegen, welke van de daarin vervatte bestanddeelen de belangrijkste zijn, de goede of de min wenschelijke, maar hij meent dat zoo men in iedere wet niet alles goed- of alles afkeurt dit nog niet leiden kan tot algeheele goedkeuring of afstemming van geheel de wet. Spreker zal mitsdien zijne stem doen afhangen van hetgeen in iedere wet omtrent de meest belangrijke onderwerpen bepaald wordt. De goedkeuring derhalve uitgesproken over het geheel of over een groot deel der voordragten, stelt niemand aansprakelijk voor het minder goede dat tegelijk bekrachtiging erlangt.

Noch bij het tegenwoordig, noch bij het toekomend geslacht kunnen zij, die hier geroepen worden hun goed of afkeurend votum uit te brengen, verantwoordelijk gesteld worden voor geheel den omvang van het voorgedragene; maar die verantwoordelijkheid rust alleen op hen, die de voorstellen hebben gedaan en gehandhaafd tegen de bedenkingen der Tweede Kamer, en zij alleen zijn bij den Koning en de natie verantwoordelijk voor de bijzonderheden in de onderscheidene wetten verspreid. Wij zijn alleen verantwoordelijk voor het votum dat wij over de wetten in haar geheel uitbrengen, niet voor de onderdeelen. In dien geest zal spreker bij deze discussiën zijne stem uitbrengen. Hij zal zijne goedkeuring geven aan al die, (hij hoopt aan alle) waarin het goede, het wenschelijke, ja het gewenschte, dat hij in de wet aantreft, van meer gewigt is dan de verkeerde bepalingen en omissiën.

Dit nu is geen stelsel van transactie, maar al ware dit zoo, hij zou daarom het goede niet willen veroordeelen, en, bij eene andere gelegenheid heeft hij het eens opgemerkt, het constitutionnele stelsel berust in zekeren zin op transactie. Overigens, wij kunnen niet meer transigeren; en men offert ook geene opinie op door zoo te handelen als spreker zoo even heeft aangeduid, namelijk door een oordeel uit te spreken over de wetten in haar geheel en niet over elke afzonderlijke bepaling. Bij deze beschouwing vestigt spreker het oog op de eerste periode der grondwets-herziening, waartoe deze Kamer thans geroepen is mede te werken. Wij zijn hier bijeengeroepen — aldus vervolgt spreker — zes maanden nadat onze geëerbiedigde Vorst verklaard had, tot eene zeer ruime grondwets-herziening te willen overgaan en de voorlichting en medewerking van de wettige vertegenwoordigers des volks daartoe te verlangen. Deze wilsverklaring, zoodanig als dezelve door mij hier wordt vermeld, gaf algemeene vreugde. Van dat oogenblik af aan, wie zal het ontkennen, ontstond er eene zekere soort van staatkundige spanning bij de natie; eene spanning, die ik goed en heilzaam noem en ook geene *andere* is door mij bij het meerendeel der natie waargenomen. En wanneer ik hier toch spreke van staatkundige spanning, dan waarlijk heb ik niet op het oog het geschreeuw, de onrustige wenschen welligt van enkele heethoofden of wargeesten of van nog verachtelijker wezens; maar dan bedoel ik die spanning, welke het bezadigde deel der natie bezig hield. Die staatkundige spanning, welke nu zes maanden lang de oplettendheid van de meest gewigtige staatsbelangen afhoudt, moet ophouden; dit wordt dringend gevorderd; en het is ook deze considerasie, welke mij in het bepalen mijner stem leiden zal.

Spreker zegt vervolgens, dat hij zich bij de verdere behandeling dezer wetten, welligt op enkele uitzonderingen na, voorstelt, om niet uit te weiden over de bijzondere bepalingen, welke hij afkeurt, of over de omissiën, welke hij daarin betreurt. De eerbied voor de wet is altijd door hem gepredikt. Zonder dien eerbied kan de maatschappij niet bestaan. De nieuwe bepalingen kracht van grondwet erlangende, is het althans in de tijden, die wij beleven, van belang voor het dierbaar vaderland, dat die nieuwe grondwet niet dadelijk geminacht worde of aan verguizing blootgesteld; dat wij op haar, als het plechtanker van orde en vrijheid, met gerustheid kunnen vertrouwen; dat alle weldenkenden zich vereenigen, om haar te beschermen. Spreker zal zich dan ook daarom thans weêrhouden van eenige beschouwing, die niet met deze bijzondere wetten in verband mogt staan. Bij de behandeling van sommige wetten is het welligt mogelijk, dat hij spreken zal òf ten einde omtrent enkele bepalingen zijn gunstig oordeel te doen kennen, òf om reden van zijne goedkeurende stem te geven, opdat er blijke, in welken geest hij goedgekeurd heeft, òf ook om enkele ophelderingen te vragen, òf eindelijk om een afkeurend votum te motiveren, hetgeen echter, zoo hij hoopt, niet zal behoeven te geschieden.

Bij deze algemeene beraadslagingen heeft spreker alleen nog te voegen eene algemeene verklaring omtrent zijne staatkundige gevoelens gevolgd van eenige opmerkingen, welke hem nuttig voorkomen, van uit deze vergaderzaal te doen uitgaan. Hij ziet bij de thans in beraadslaging gebragte wetten onder anderen aangenomen en vastgesteld, algemeene constitutionnele beginselen, waarbij waarborgen voor staatkundige vrijheid en verzekering voor het bezit eener goede regering worden verkregen, welke op den duur aan de natie niet konden of mogten worden onthouden; beginselen, allen geworteld in onze vroegere instellingen, gedeeltelijk duidelijk daarbij erkend, gedeeltelijk in de denkbeelden der natie opgenomen, als eene uitbreiding van den geest dier instellingen, verschuldigd aan den voortgang van beschaving en verlichting. In eenige opzigten ontdekt hij versterking van het monarchaal beginsel, door verbetering van het kiesstelsel, ontbindbaarheid van de Tweede Kamer, eenheid in het ministerie, doelmatige regeling van het toezigt over het beheer van 's lands penningen, geruststelling voor iedere godsdienstige gezindheid tegen de mogelijkheid van inmenging der regering in zaken van geloof, handhaving tevens van de oppermagt van den Staat tegenover ieder kerkgenootschap, voor zoover het naar buiten werkt, verbetering vooral van de wijze, waarop latere grondwets-veranderingen zullen kunnen worden vastgesteld. Ziedaar, onder meerdere, vele gewigtige punten, waarvan de vaststelling hem steeds hoogst wenschelijk voorkwam, ofschoon hij in zijne vroegere betrekking steeds geijverd heeft, om de inconsequentie te voorkomen, dat men het regt op vertegenwoordiging deed afhangen van het getal zielen, en het regt om te stemmen van een belastings-maatstaf; eene inconsequentie, waardoor de provincie, welke hij hier vertegenwoordigt, benadeeld zou worden, indien het thans voorgestelde geene andere uitlegging toeliet. Wanneer hij zóó spreekt, is hij zich zelven bewust, dat hij zich in zijne staatkundige gevoelens gelijk blijft. Over den tijd, wanneer die punten ter sprake behoorden te worden gebragt, over de vraag, of zulks omtrent allen te gelijk behoorde plaats te hebben, heeft de redenaar in vroegere jaren met eenige zijner tegenwoordige medeleden kunnen verschillen; over de punten zelve, welke hij straks opnoemde, nimmer. Maar die te doen zegevieren anders dan door overtuiging in 's Konings Raad of in de vergadering der vertegenwoerdigers van het volk; — tot die zegepraal iets van zijne zijde aan te wenden, dat naar dwang zou kunnen gelijken, dit heeft hij steeds ongeoorloofd geacht. Evenmin kon hij het met zijne pligten overeenbrengen, om zijne diensten aan Koning en vaderland, waar die noodig waren en zoolang die schenen moeijelijk gemist te kunnen worden, te onttrekken, omdat eene bestaande grondwet, aan welke hij trouw gezworen had, hem niet in allen opzigte volmaakt toescheen. Zij echter, die zijne staatkundige loopbaan hebben gekend en gevolgd, weten, dat hij, zoodra de omstandigheden zulks gedoogden, in zijnen kring en zonder bezworen pligt te schenden, zijne beste pogingen heeft aangewend, om zijne beginselen te doen aannemen en ze tot zekere hoogte te doen slagen. Zij weten ook dat kort daarna zijn gedrag bewezen heeft, dat hij zich bij de vervulling van dien pligt een offer heeft getroost, dat alleen ligt is geworden door de goedheid, waarmede de geëerbiedigde Vorst zijne destijds nog van de raadslagen zijner wijsheid verschillende beschouwingen en daarop gevolgd gedrag beoordeeld heeft.

Spreker meent, dat hem geoorloofd was, hiervan thans met een enkel woord te gewagen. Vóór den 13den maart daarvan zelfs zijdelings te spreken, veel min eenigen ophef te maken, zou hoogst ongepast geweest zijn; zou misdadig hebben kunnen worden. Men gelieve het hem dan thans ten goede te houden, dat hij een oogenblik van zich zelven heeft gesproken. Niemand zal dit, hoopt hij, afkeuren, die met hem er prijs op stelt, om niet verkeerd door zijne medeburgers beoordeeld te worden. Hij, die op het staatkundig tooneel een rol speelt, is maar al te vaak aan zoodanige verkeerde oordeelvellingen blootgesteld. Slechts zelden bevindt hij zich, wil hij tot het einde toe aan zijne pligten getrouw blijven, in de gelegenheid, om in het openbaar zijn naam te handhaven. En zou hij dan nu, op het oogenblik, waarop die beginselen, welke hij aankleefde, in onze grondwettelijke instellingen, zoo hij hoopt, worden opgenomen, niet reeds daarin eenen gewigtigen prikkel vinden tot aanneming van vele, zoo al niet van alle de in beraadslaging zijnde wetten? Spreker bezit de overtuiging niet, maar hij koestert de hoop, dat onze natie nu reeds rijp is voor het in werking brengen van al die beginselen; maar wel bezit hij de overtuiging, dat zij bij het gezond verstand en beleid, bij de kalmte, bij de zucht tot orde en tot betamelijke vrijheid tevens, welke de natie onderscheiden, daarvoor beter dan vele andere volken geschikt is. Daarbij staat het bij hem vast, dat de tegenwoordige omstandigheden van dien aard zijn, dat men tot die gewigtige proeve moet overgaan, al was het ook dat men het anderzins welligt wenschelijk had kunnen vinden, daartoe niet op eens, maar allengskens te geraken.

Na deze uiteenzetting van zijne gevoelens zal spreker ten slotte nog twee opmerkingen meêdeelen. De *eerste* strekt, om zijne stem bij die van velen zijner medeleden te voegen en te helpen voorkomen, dat de natie in geenen verkeerden waan gebragt worde. Uit deze herziening der grondwet spruit geene bezuiniging voort, die eenigen naam mag hebben. Evenmin wordt, wat men daarvan ook van de zijde der regering moge gezegd hebben, door eenige der nieuwe bepalingen de mogelijkheid tot belangrijke bezuinigingen in de toekomst geopend. Dit doet hem leed; want daaraan is in de eerste plaats behoefte. Onze lasten zijn drukkend; maar hij gelooft toch, dat ons nationaal inkomen, in vergelijking tot die lasten, hooger is dan door een spreker uit Vriesland is opgegeven; en is wijders van meening, dat, hoe doordrongen hij ook zij van den aard van onzen toestand, het niet nuttig is, het tafereel daarvan nog zwarter te maken dan het werkelijk is. Dit alleen is hij met allen eens, dat er zonder bezuiniging voor ons geen heil te wachten is. Maar getrouw aan het straks aangewezen standpunt van beoordeeling zal hij hier van die bezuinigingen niet spreken of ze aanwijzen; hij sprak er alleen van, omdat hij er nimmer toe wil medewerken, om het eerlijke volk van Nederland iets anders te doen gelooven dan hetgeen hij voor waarheid houdt. Als de natie zich voorstelde, dat zij, die bij deze staatkundige hervorming de leiding der zaken op zich genomen hebben, het stelsel van bezuiniging, waar zij zulks vermogten, in toepassing hebben gebragt, dan zal die natie zich in hare verwachting bedrogen vinden. Hij gelooft zelfs, wanneer hij het oog vestigt op de bepalingen omtrent het openbaar onderwijs, te kunnen voorspellen, dat door de gemaakte veranderingen vermeerdering, niet vermindering van uitgaven zal voortspruiten.

De *tweede* opmerking, waarmede spreker zijne rede zal besluiten, moet strekken, om het Nederlandsche volk op te wekken, om met beradenheid, maar tevens met wakkerheid en ijver, het constitutionnele leven in te treden, hetwelk het van de nieuwe instellingen ontvangt. »De grondwet moet eene nationale kracht zijn," heeft spreker ergens gelezen. Die uitdrukking, gelijk meerdere, uit dezelfde pen gevloeid, is niet gelukkig gekozen, omdat, zoo zij iets zal beteekenen, het woord *kracht* daarbij niet in zijne eigen-

lijke beteekenis voorkomt. De grondwet moet zijn een der *middelen*, waardoor de nationale kracht zich doet kennen, zich oefent en waakzaam is; maar die grondwet is geene kracht op zich zelve, kan geen vermogen geven, waar die niet zou bestaan. Met opregten zin, met warmen ijver moeten wij ons als goede burgers er toe zetten, om van de gelegenheid, welke die grondwet ons opent, gebruik te maken in het waarachtig belang van Koning en vaderland; van Koning en vaderland, wier belangen in zijn oog steeds onafscheidelijk waren. Doen wij zulks niet, dan zullen de middelen, welke ons tot welzijn van het vaderland, tot eigen welzijn, geschonken waren, tegen het belang van dat vaderland, tegen ons zelve worden aangewend; dan zal hetgeen men leven waande, dood en verderf worden.

Veel hecht de redenaar aan goede instellingen, maar minder nog daaraan dan aan eenen goeden openbaren geest. Zonder den laatsten baten de eerste niet; terwijl een goede openbare geest slechte instellingen kan verbeteren of schadeloos maken. — Die openbare geest, zoo eindigt spreker, zij levendig onder ons. Tot opwekking daarvan moge ieder in zijnen kring medewerken. Onze werkkring veroorlooft ons, zulks nu reeds te doen door het goedkeuren der bepalingen, welke de ontwikkeling van dien volksgeest bevorderen. *Van Hogendorp* heeft in gelijken zin over het heil eener ontwikkeling van den openbaren geest geschreven. Daarbij kunnen ook wij zelve niet genoeg doordrongen zijn van niet genoeg anderen opwekken om te gelooven aan de waarheid der stelling: dat, waar de burgerij meerdere regten verkrijgt, zij bij de uitoefening daarvan al haren ijver en al hare geestkracht moet aanwenden, zoo zij niet verlangt, dat de vermeerdering van hare kracht tot vermeerdering van hare onheilen zal strekken.

Mogen onze beraadslagingen, bij de voorstelling van vele goede verbeteringen, vooral mede er toe strekken, om den openbaren geest bij het welgezinde Nederlandsche volk meer en levendig te doen maken, en moge die openbare geest, gesterkt door Gods zegen, heilzame vruchten doen plukken van het werk, dat wij tot stand helpen brengen!

De heer *de Bosch Kemper* is doordrongen van al het gewigt des oogenbliks. Hij is geroepen zijne stem uit te brengen over wetten, waarvan het bekend is dat hij die fel bestreden heeft. Hij zal echter thans onbevangen te werk gaan. De vraag wat regt of wat onregt is, moge gewigtig zijn; zij kan echter meestal aan een eenvoudig beginsel getoetst worden. Men behoeft niet te vragen, welke de gevolgen van het antwoord zullen zijn. Hier moet men zeggen: »Doe wel en zie niet om." Hier moeten de woorden van den geachten leeraar des sprekers, uit Leiden, gelden, dat, wanneer men van onregt overtuigd is, men niet op het gevaar der beslissing moet letten. — Er is, zegt spreker, in de voordragten geene enkele bepaling, waarop niet dat antwoord kan gegeven worden. Er is gezegd, dat de leer der volkssouvereiniteit te huldigen, in strijd is met den Goddelijken wil. Ook spreker noemt de volkssouvereiniteit gevaarlijk. Frankrijk heeft daarvan het voorbeeld gegeven. Maar hij ontkent, dat die begrippen in de aangeboden grondwet gelegen zijn. De eed, aan den Koning, de eed aan de leden der Kamer opgelegd, verpligt niet op de volksmeening te letten.

Is het, vraagt de redenaar, in deze oogenblikken staatkundig, de voordragten aan te nemen? Op de lessen der geschiedenis, op het tegenwoordige oogenblik en op mogelijke gebeurtenissen moet bij de beslissing daarover gelet worden. Voor zoodanige beslissing is de gewone mensch bij onvolledige kennis van het verledene, bij het eenzijdig oordeel van het tegenwoordige en bij eene verborgene toekomst bijna besluiteloos welk antwoord te geven. En toch wordt er een antwoord gevorderd! Na eene naauwgezette overweging zal spreker dit ook geven. Door de vele gebreken, welke in de staats-instellingen aanwezig waren, werd reeds lang eene herziening gevorderd. Jaren lang is die, tot gevoelig nadeel van het land, uitgesteld gebleven. De politieke gebeurtenissen vorderen thans dringend eene spoedige herziening, waarbij op de eischen des tijds, niet op die des volks, gelet moet worden. Spreker ontkent aan het volk het regt, om te beslissen, wat zaak is te herzien. Het is echter staatkundig te letten op de behoeften des tijds en der omstandigheden. Het geldt het groote beginsel, om den stroom tijdig door dammen te keeren. Wij hebben het geluk, dat in ons vaderland volkomen overeenstemming tusschen regering, vertegenwoordiging en natie bestaat tot handhaving van den monarchalen regeringsvorm, tot uitsluiting der volkssouvereiniteit, en tot verduidelijking der grondwettelijke bepalingen.

Maar, vraagt spreker, voldoen de voordragten aan de behoeften des tijds? Hij kan daarop geen volkomen bevestigend antwoord geven. Verduidelijking is op vele plaatsen achterwege gebleven. Bij eene administrative regtsmagt strijdt het tegen de rede, dat de commissaris des Konings in het collegie van Gedeputeerde Staten medestemme. In gewone administrative zaken is dit billijk, maar dáár, waar het geldt militie, schutterij, personele belasting, enz. is dit eene onduidelijkheid. — Onze tijd vordert uitbreiding van deelneming in het kiesregt, en men sluit velen daarvan uit. Onze tijd vordert, dat men zelf en vrijelijk verkieze, en men maakt de keuze voor zich zelven zoo weinig mogelijk; men zal meerendeels kiezen personen, die men niet kent en de vrijheid zal zoo beperkt zijn, dat men slechts tusschen *twee* kandidaten zal kunnen stemmen. — Het is eene behoefte des tijds, dat de vertegenwoordiging de belangen des volks kenne, en men draagt voor, dat zij de meeste kans zullen hebben verkozen te worden, die zich zelven op den voorgrond stellen en de kiezers met schoonklinkende woorden trachten te winnen. Bij het gering getal van 68 leden der Kamer, zullen de ministers ook plaats kunnen nemen. Men zegge niet: het kwaad wordt weggenomen, doordien een lid, tot den ministerszetel verheven wordende, zich aan eene herziening moet onderwerpen. Maar wie geeft den waarborg, dat dat herkozen lid, gedurende de jaren dat zijn mandaat duurt, met gelijke onafhankelijkheid de beide betrekkingen zal waarnemen? Spreker wacht van de regtstreeksche verkiezingen weinig goede gevolgen. Er zal veel leven zijn, veel deelneming des volks in schijn, maar weinig in waarheid; een aanzienlijk getal kiezers op het papier, weinig inderdaad. En welke strijd zal er tusschen de kandidaten gevoerd worden! Zal die strijd niet dikwijls tot hier in deze Kamer voortgezet worden? De regering heeft dit zelve begrepen, door het bolwerk der Eerste Kamer op te rigten, een bolwerk echter op een zandgrond gebouwd. Het is eene nieuwe inrigting op eene oude leest geschoeid, welke weinig nationaals heeft, en ons sedert 1815 tegen den wil der geheele natie is opgedrongen. Zal zulk eene instelling een bolwerk tegen oproer of overijlde besluiten der Tweede Kamer zijn? Bovendien, zijn er zoodanig overijlde besluiten, dan zou toch altijd de Raad van State tot het geven van advijs aanwezig zijn. Bij de oude republiek, zoo roemrijk in groote daden, is er bij de vertegenwoordiging nooit eene afscheiding geweest tusschen de afgevaardigden des volks. De aristocratie en de afgevaardigden der steden waren steeds te zamen: geene afscheiding van aristocratie en burgerij voegde aan Nederland. In 1798 werden ook twee Kamers opgerigt. Er ontstond daardoor echter zoo veel botsing, dat men, na er de nadeelen van ondervonden te hebben, weder tot eene enkele Kamer terugkeerde. In 1813 werd aan geene Eerste Kamer gedacht. Eerst bij de grondwet van 1815 werd die, op aandrang der Belgen, ingevoerd.

Omtrent al die bezwaren had spreker gewenscht, dat men een' anderen weg ware ingeslagen. Bij de uitbreiding van het kiesregt had hij het getal stemgeregtigden niet beperkt, maar uitgebreid gewenscht. Zij die zich aanmelden als kiezers, moesten in wijken verdeeld worden, en men had de volstrekte meerderheid bij de verkiezingen bepaald in de grondwet moeten uitdrukken. Dan ware men tot meerdere waarheid gekomen, en bij zoodanig stelsel zou eene Eerste Kamer gerust gemist kunnen worden. In één woord, spreker had gewenscht dat men terug ware gegaan tot de grondwet van 1814, gewijzigd naar de behoeften des tijds en ontdaan van de daaraan klevende gebreken. Daarvoor zou men grond gevonden hebben in de geschiedenis van het gebeurde en de fouten, sedert 30 jaren begaan.

Maar, vraagt spreker, zal hij, omdat hij dit stelsel beter keurt, de tegenwoordige voordragten verwerpen? Hij gelooft niet dit te moeten doen. Welke zekerheid heeft hij, dat, na eene afstemming, hij staatkundige beginselen in zijn geest zal erlangen? Welligt zullen de alsdan voor te dragen bepalingen nog minder zijne goedkeuring erlangen. In het belang van het vaderland meent hij den strijd te moeten opgeven, omdat hij in dien strijd, in de bestaande omstandigheden geen heil en geen vooruitzigt van iets beters ziet. Zijne stem zal dus afhankelijk zijn van de gevaren eener verwerping, van de gevolgen eener aanneming.

Wat de gevaren betreft, spreker vreest van de verwerping geene onrust. De Nederlandsche natie is bezadigd en ordelievend; de burgerklasse heeft te hoog belang bij algemeene rust, en is onderworpen aan de wet. Wanneer de vertegenwoordiging de voordragten verwierp, zou de natie daarin berusten. Maar spreker vreest van de verwerping eene onzekerheid, welke daarvan het noodzakelijk gevolg zou wezen. Men weet niet welke omstandigheden boven ons hoofd hangen. Rondom ons is eene vulkaan. Elke maand, elke week zullen wij er de gevolgen van gevoelen. Zullen wij bij die omstandigheden raadplegen over de beste staatsinstelling? Het is reeds een voordeel, dat men de verandering der grondwet op eene wettige wijze kan tot stand brengen. Men moet den tijd niet laten voorbijgaan. Spreker vreest van eene verwerping het voortduren van den provisionneelen toestand. Door de omstandigheden is alles thans slechts tijdelijk. Wat zouden nu de gevolgen der verwerping van een of meerdere hoofdstukken zijn? Wanorde in onze finantiën. Reeds te lang heeft men zich met politieke beschouwingen bezig gehouden, en zijn dringend noodzakelijke aangelegenheden onafgedaan gebleven. Spreker zal niet medewerken om dien provisionneelen toestand te doen voortduren. — Bij deze stellige nadeelen voegen zich bovendien eenige voordeelen tot aanneming der ontwerpen. Spreker moet erkennen, dat vele gebreken hersteld zijn. Door eene afstemming nu, zullen die verbeteringen uitgesteld worden. Daarbij heeft de regering in vele veranderingen toegegeven omtrent punten, waartegen voor den redenaar bij de ontwerpen oorspronkelijk groot bezwaar bestond. Spreker erkent het, dat hij daaromtrent niet het stilzwijgen bewaard heeft, en deswege zijne bezwaren in eene brochure heeft medegedeeld. Aan het slot daarvan heeft hij intusschen gezegd, dat men de moeijelijkheden waarin de regering door den loop der gebeurtenissen gewikkeld is, niet ontkennen mag, en elk staatsburger, die zijn vaderland lief heeft en botsingen tracht te vermijden, veel van zijne gevoelens zal moeten ten offer brengen. — Drie punten, zeide hij echter, mogten niet opgegeven worden: 1o. geene vrijheid van onderwijs, zonder de uitdrukkelijke bepaling, dat de regering zal zorgen, dat in iedere gemeente openbaar onderwijs van overheidswege gegeven worde; 2o. geene verkiezingen, dan met volstrekte meerderheid; 3o. de veranderingen in de grondwet, overeenkomstig de wijze, door de Staten-Generaal voorgesteld.

Aan die punten is grootendeels toegegeven, en dan vindt de redenaar geene vrijheid zijne stem langer te weigeren. Wat hem ook bepaald tot de aanneming noopt, is, omdat aan betamelijke volkswenschen is toegegeven. Daardoor zal men het ontstaan van een krachtig bestuur, in de hand werken. Spreker verlangt zoodanig bestuur sterk genoeg om elke aanranding te keer te gaan. Daarvan ziet hij de herleving van het geschokte vertrouwen. Tevens zou hij echter de herziening rampzalig vinden, wanneer daarvan het gevolg zou wezen het ontstaan van een zwak bestuur, dat zou drijven op het onzekere kompas der volksmeening, dat bij den minsten tegenstand der Kamers, dadelijk een beroep op het volk zou doen, en de rust door beloften zou koopen. Een goed, krachtig bestuur doet veel en belooft weinig. — De wetten welke ten gevolge van de herziening der grondwet zullen moeten worden gemaakt, zijn meer dan *veertig* in getal. Spreker verheugt zich dat dit getal zoo groot zij. Juist daardoor zal het mogelijk wezen, eenheid van stelsel te erlangen. Mogt, zegt hij, eene goede inrigting van den Raad van State daartoe bevorderlijk zijn. — Men wenscht bezuinigingen. Die wensch rust op *twee* gronden: men hoopt staatkundige vereenvoudigingen en verligting in de belastingen. Spreker vreest dat men zich teleurgesteld zal vinden, wanneer men alleen door bezuiniging eene vermindering van lasten wil erlangen. Hetgeen op eene begrooting van 70 millioen kan bezuinigd worden is niet aanzienlijk, terwijl de interest-betaling verzekerd moet blijven. Meer hangt het hier af van een' kundigen minister van Finantiën. Men zal echter beide kunnen vereenigen, en dan dringt spreker ten sterkste op bezuiniging aan, ofschoon aan den anderen kant waarschuwende tegen hen, die met allerlei plannen van bezuiniging optreden. — Men wenscht een veranderd belastingsstelsel, schrijvende aan het bestaande de toenemende armoede toe. Spreker gelooft dat dit oordeel eenzijdig is, naardien in andere landen andere stelsels zijn aangenomen, en daar evenzeer pauperisme heerscht. Hij geeft echter toe, dat er in het belastingsstelsel vele verbeteringen kunnen worden ingevoerd. Daarbij kunnen vele hindernissen voor handel en nijverheid weggenomen worden. — Men wenscht dat de band tusschen regering en volk naauwer moge worden toegehaald. Spreker erkent gaarne dat daartoe noodzakelijkheid bestaat. De regering kan daarbij aan volkswenschen gehoor verleenen, niet zoo als die in de dagbladen worden uitgedrukt, maar zij kan acht slaan op het goede dat in de openbare geschriften voorkomt, zij kan nut trekken uit de zoo menigvuldige in ons land bestaande vereenigingen, van landbouw, van kunsten en wetenschappen, enz. — Men wenscht door de grondwets-herziening, eensgezindheid te bevorderen. Zij kan dit wanneer daartoe van alle zijden medegewerkt wordt. Bij de gebeurtenissen, welke elders plaats hebben, bij de regeringloosheid welke zoovele theoriën ten gevolge hebben, moeten allen, die orde lief hebben, daartoe medewerken. Het is de overtuiging des sprekers, de grondwets-herziening kan eendragt bevorderen en tot heil van het vaderland medewerken. De grondwets-herziening kan eendragt bevorderen en tot heil van het vaderland medewerken. De grondwet is uit den aard niet dan een vorm, en spreker is het met een vorig redenaar eens, de vorm kan nooit eene nationale kracht zijn. Met God in het hart, met kennis in het hoofd, en met innige vaderlandsliefde wanhoopt spreker niet, al schokt ook de bodem van Europa. — Hij geeft als slotsom zijner redeneringen op: hij heeft onderscheidene bezwaren doch ziet tevens in de verwerping zoo onoverkomelijke bezwaren voor de welvaart des lands, dat hij het niet op zijn geweten durft nemen de ontwerpen af te stemmen. Op God vertrouwende en met *Oranje* aan het hoofd, hoopt hij eene goede toekomst voor de Nederlandsche natie!

Het uur te ver gevorderd zijnde, wordt de voortzetting der beraadslaging verdaagd tot morgen ochtend ten 10 ure.

Ingezonden Stukken.

Spaansche finantiën; dood van den heer HENDERSON.

Het *Amsterdamsch Effectenblad* van 29 september ll. deelt aan zijne abonnenten het berigt uit Madrid mede, van het overlijden van den heer JAMES HENDERSON, die daar steeds zijne onvermoeide po

gingen aanwendde, om het Spaansche gouvernement tot eene regeling van de buitenlandsche schuld te bewegen, en laat daarop volgen:

»Sedert de maand november 1846, toen de heer HENDERSON zijne moeijelijke taak aanvaardde, heeft hij niet opgehouden, met inspanning van alle krachten, in het belang der Spaansche schuldeischers werkzaam te zijn, en hoezeer hij, in weerwil van bijzondere bekwaamheid en grooten ijver, in zijn doel niet is geslaagd, is het ontegenzeggelijk, dat hij aan de zaak groote diensten heeft bewezen, vooral door de aandacht der Spaansche staatslieden en der Spaansche natie in het algemeen, op het onderwerp te vestigen."

Wij willen volstrekt niets aan de verdiensten, ijver en goede pogingen, van den overledenen heer HENDERSON — evenmin aan de bemoeijenissen van de onderscheidene committé's van Spaansche fondsenhouders, aan wie deze laatste hunne belangen hebben toevertrouwd, te kort doen, doch wij vragen wat al die goede pogingen gebaat, en welke materiëele vruchten zij nog gedragen hebben?

Dat Spaansche staatslieden en de natie zelve, nu hunne pligten jegens de lang verongelijkte schuldeischers kennen en de regerings-mannen bij elke gelegenheid in zwetsende bewoordingen hunne goede trouw en eerlijkheid uitbazuinen, is allezins zeer fraai en stichtelijk, doch die pligten behooren ook vervuld, die goede trouw en eerlijkheid behooren ook bewezen te worden, en tot nog toe is daarvan niet een enkel blijk gegeven; of zoude dit soms niet met het belang van hun staats-crediet overeenkomen?

Men zie slechts wat daarvan is; men vergelijke de prijzen hunner fondsen op alle beursen van Europa, met die van andere Staten, in weerwil van de laatste staatkundige beroerten en finantiëele ongelegenheden, men vrage naar den prijs dier fondsen, waarvan, zij, (de Spaansche bewindslieden) vaak tot zelfs het bestaan schijnen vergeten te hebben; en wat moet er van die ongelukkige slagtoffers van Spanje's kwade trouw worden? Moeten zij nu maar alle hoop op de betaling hunner renten, op de regeling hunner schuldvorderingen opgeven? Zullen zich de regeringen van die Staten, waar de Spaansche leeningen gesloten zijn, waar de opgevolgde conversiën met kapitaal- en intrest-verkortingen hebben plaats gehad, waar de ingezetenen op de jaarlijks herhaalde vriendschappelijke betrekking met Spanje vertrouwd hebben, waar nog de gezanten van zoodanige roofplegende natie, aan de vorstelijke en ministeriëele tafels gul en gastvrij ontvangen worden, zullen de regeringen van die Staten, dit schandelijk en in de geschiedenis der Staten onbekende wangedrag, lijdelijk aanzien en niets voor hunne beroofde burgers doen? Is het genoeg, dat zij gedienstig en welwillend de agenten der committés te Madrid beschermen, aanbevelen en bij de Spaansche bewindslieden laten invoeren, en overigens met zich den draak laten steken door van tijd tot tijd, op eene officieuse diplomatieke wijze, de leugenachtige en nimmer ernstig gemeende beloften van regtvaardig te zullen handelen — te ontvangen en voor goede munt aan te nemen, zonder ooit daarvan de verwezenlijking te zien?

Is dit overeen te brengen met de eer en waardigheid van eenen gezant, met die van eene zelfstandige en bevriende natie? En dit schijnt toch met der daad plaats gehad te hebben, met de gezanten van Engeland, Nederland en Belgie (1), die gemagtigd werden aan hunne regeringen de gunstige voornemens der Spaansche regering bekend te maken, om eindelijk toch ook eerlijk te worden en tot eene regeling der buitenlandsche schuld over te gaan, zonder dat er tot nog een enkel bewijs van geleverd is, terwijl zij integendeel eene onbeduidende som op het jongst staatsbudget ten behoeve der verongelijkte buitenlandsche schuldeischers gebragt, weder teruggehouden en onbesteed gehouden heeft!

(1) Zie de *Heraldo* van 5 april 1848.

Men weet waarlijk niet, waarover zich meer te verwonderen, of over de onbeschaamde trouwloosheid der Spaansche bewindslieden, of over de lijdzaamheid en het lang gerekt geduld der regeringen van Engeland, Nederland en België; trouwens de minder doortastende werkzaamheid der Fransche regering in deze zaak, wier landgenooten geen minder belang bij dezelve hebben, vindt welligt hare verontschuldiging in de eigene veelvuldige huishoudelijke aangelegenheden ter regeling, even als die der Pruisische regering welke nog te kort geleden hare diplomatieke betrekkingen heeft hervat, om ze zoo spoedig weder te verbreken, doch van het trotsche Albion, van den anders zoo *ad rem* handelenden PALMERSTON, die wel vroeger kleinere staten om de niet-naleving hunner finantiëele verpligtingen jegens Engelsche onderdanen, heeft durven bedreigen, blijft die lankmoedigheid onbegrijpelijk!

Bijna twee jaren heeft de heer HENDERSON in Madrid vertoefd, met het uitsluitend doel, om eene regeling tot stand te brengen; vóór hem reeds hebben de heeren MAUGUIN en LOUIS DRUCKER hetzelfde beproefd, en het is den één niet beter dan den anderen gelukt, ja, zijn wij wel onderrigt, dan heeft het ongunstig gevolg van zijne missie, op des heeren HENDERSON's fortuin en op zijnen ligchamelijken toestand eenen nadeeligen invloed uitgeoefend, want nog weinige dagen voor zijnen dood, voegde hij den tegenwoordigen minister van Finantiën, den heer MON, toe: »dat indien hij niet spoedig tot eene »regeling overging, hij de oorzaak van zijnen dood »zoude zijn." Zal nu 's ministers schertsend antwoord: »daar is geen vrees voor, wij zullen u niet »laten sterven," hetwelk nogtans ongelukkiglijk door 's mans verhaaste ontbinding gelogenstraft is, zal dit in scherts gegeven antwoord de verzekering behelzen, dat de tegenwoordige minister, eerlijker en opregter dan zijne voorgangers zijn zal en hij in navolging van hetgeen hij vroeger voor de binnenlandsche schuldeischers, met zulke kwistige hand gedaan heeft, thans de bijna tot fabel gewordene Spaansche goede trouw handhaven en weder tot eene waarheid maken zal, door ook den buitenlandsche fondsenhouders geregtigheid te laten wedervaren?

Zijn deze woorden gebezigd, met het kennelijk voornemen, om het zoo diep geschokt staats-crediet van het rijke en zoo mildelijk door de natuur begunstigde Spanje, weder te verheffen door deszelfs eerste beginselen, namelijk de getrouwe vervulling van 's lands finantiëele verpligtingen op te volgen, en derhalve in minnelijke overeenkomst met de buitenlandsche fondsenhouders te komen?

Of zullen het in de wind geworpen woorden zijn, die zich de minister niet meer zal willen herinneren en die de Voorzienigheid van de onopregtheid waarmede zij zijn uitgesproken, reeds al spoedig als zoodanig heeft willen doen kennen.

Welnu, men brenge die in 's ministers geheugen terug, en welligt zullen zij meer ingang vinden, dan alle memoriën, vertoogen, petitiën en adressen door den heer HENDERSON en zijne voorgangers, gedurende hun lang gerekt verblijf te Madrid, en door de verschillende committés bij herhaling vruchteloos aan de Spaansche regering toegezonden; welligt zal de dood van den man die zijn fortuin en zijn leven aan deze zaak heeft opgeofferd (want het is zeker dat de vele teleurstellingen op zijne geschokte gezondheid nadeelig gewerkt hebben) het laatste offer zijn dat de Spaansche regering van hare buitenlandsche schuldeischers vergt. Doch men vertrouwe niet te veel op het ontwakend geweten des ministers, maar de respective committés en bepaaldelijk het Nederlandsche, verflaauwen niet in hunne pogingen en werkzaamheden; vooral worde het gemis van den heer HENDERSON te Madrid, spoedig door éénen of meerdere agenten of gedelegeerden vergoêlijkt, want zonder volhardend en onvermoeid aankloppen te Madrid zelve, is er van de Spaansche regering zeer zeker niets te verwachten; men wende ook nog meerdere pogingen bij eigene regeringen aan en brenge haar de verpligting onder het oog, dat zij in deze hoogst belangrijke zaak niet volstaan kan, met enkele aanbevelingen, introductiën en zoetsappige onderhandelingen met de Spaansche regering en bewindslieden; maar ten andere behooren de fondsenhouders zelven ook de werkzame mannen, die zij hun vertrouwen hebben geschonken, door geldelijke bijdragen tot goedmaking der onvermijdelijke uitgaven te ondersteunen, en daartoe moeten zij niet afwachten, dat het hun gevraagd wordt, maar zij moeten dat reeds uit eigene beweging en naar gelang van hun belang aanbieden, en zoodoende de aanhoudende pogingen der committés onderschragen, en zoodoende hen in staat stellen, om de kostbare en hoogstnoodige delegatie of zelfs permanent agentschap te komen bestrijden, want men verlieze dus niet uit het oog, dat men zonder dat gevaar loopt van eene nadeelige regeling te verkrijgen, vaak erger dan hoegenaamd geene, en dat men met zoodanige reeds bedreigd was hebben de jongste berigten ons reeds geleerd.

Het overlijden van den heer HENDERSON spore tot inspanning van vernieuwde krachten aan, en niemand onttrekke zich het door hem verschuldigde offer te brengen, en verlange niet op een akker te maaijen, waarop zijn buurman in het zweet zijns aanschijns geploegd en gezaaid heeft.

Wij kennen belangrijke houders van Spaansche fondsen die het zich nog nimmer voor hun belang en voor dat hunner mede-fondsen-houders een enkele cent hebben laten kosten, zij letten toe dat zij het zich later niet berouwen, indien de committés uit gebrek aan geldelijke ondersteuning de doelmatige pogingen niet kunnen aanwenden en ten laatste met de ondersteuning der regering ook alle hoop op een goeden uitslag mogt verloren gaan.

Wij wenschen het noch voor de ongelukkige fondsenhouders, noch voor het belang van den Staat zelven, noch voor de eer van de Spaansche natie.

. . . . M.

Advertentiën.

GROOT VOCAAL EN INSTRUMENTAAL

CONCERT

TE GEVEN DOOR

DE ZOO ALOM BEROEMDE EN BEKENDE

PYRENEESCHE ZANGERS,

IN NATIONAAL COSTUUM,

Vereenigd met de Heeren BOUCHÉ, *eerste Bassanger*, en L. AZÉMA van het *Conservatoire Comique de Paris*,

Op Zaturdag 7 October 1848,

In de Zaal van *het Zwijnshoofd*, alwaar van heden tot en met den dag des Concerts de Entrée-billetten à *f* 1.49 verkrijgbaar zijn.

Breeder bij billetten omschreven en aangeplakt.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.